

*Eleh ha-Debarim **
V Księga Mojżesza

1. Oto słowa, które Mojżesz wygłosił przed całym Izraelem, po tej stronie Jardenu, na puszczy, w Arabii, naprzeciw Suf, pomiędzy Paran, Tofel, Laban, Chacerot i Dy-Zahab; ² na jedenaście dni marszu od Chorebu, drogą przez górę Seir do Kadesz-Barnea. ³ Czterdziestego roku, w jedenastym miesiącu, pierwszego dnia tego miesiąca stało się, że Mojżesz przemówił do synów Izraela o wszystkim, co mu powierzył względem nich WIEKUISTY; ⁴ gdy poraził Sychona, króla Emorei, który zasiadał w Cheszbonie, oraz Oga, króla Baszanu, który zasiadał w Asztaroth, pod Edrei. ⁵ Mojżesz rozpoczął wyklądać to Prawo * po tej stronie Jardenu, na ziemi Moab, mówiąc: ⁶ WIEKUISTY, nasz Bóg, oświadczył nam na Chorebie, powiadając: Wystarczy wam przebywać przy tej górze. ⁷ Zabierzcie się, wyruszcie i idźcie do góry Emorejczyka oraz do wszystkich jego sąsiadów na stepie, na górze i na nizinie, na południu oraz nad brzegiem morza, do ziemi Kanaanejczyka i Libanu, do wielkiej rzeki, rzeki Frath *. ⁸ Oto oddaję wam tę ziemię. Więc idźcie oraz zdobądźcie ziemię, o której WIEKUISTY zaprzysiągł waszym ojcom - Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi *, że im ją odda; a po nich także ich potomstwu. ⁹ Wówczas was poinformowałem, mówiąc: Ja sam jeden nie mogę was udźwignąć. ¹⁰ WIEKUISTY, wasz Bóg, was rozmnożył i oto dzisiaj jesteście jak gwiazdy nieba w swym mnóstwie. ¹¹ WIEKUISTY, Bóg waszych ojców, niech was rozmnoży ilu was jest – tysiąckrotnie, oraz niech błogosławi, jak wam obiecał. ¹² Jak mam unieść samemu troskę o was, wasze brzemię i wasze spory? ¹³ Dostarczcie spośród siebie mądrych, roztropnych oraz znanych mężów, według waszych pokoleń, a ustanowię ich na waszym czele. ¹⁴ Wtedy mi odpowiedzieliście, mówiąc: Dobra to rzecz, którą polecieś, by ją uczynić. ¹⁵ A ja wziąłem przedniejszych z waszych pokoleń, mężów mądrych i znanych, oraz ustanowiłem ich waszymi naczelnikami - tysiącnikami, setnikami, pięćdziesiątnikami i dziesiętnikami, oraz nadzorcami według waszych pokoleń. ¹⁶ Wówczas rozkazałem też waszym sędziom, mówiąc: Wysłuchajcie **wszystkiego** pomiędzy waszymi braćmi i sprawiedliwie rozsądźcie między człowiekiem - a jego powinowatym, czy przy nim cudzoziemcem. ¹⁷ Na sądzie nie miejcie względu dla osób; wysłuchujcie tak małego jak i wielkiego. Nie obawiajcie się nikogo, bowiem sąd jest od Boga. Zaś sprawę, która by była dla was za trudna - odnieście do mnie, a ja ją wysłucham. **Jakóba 2,1** ¹⁸ Wówczas nakazałem wam wszystko, co wam należy uczynić. ¹⁹ Potem - jak rozkazał nam WIEKUISTY, nasz Bóg - wyruszyliśmy od Chorebu i przeszliśmy całą ową wielką i straszną pustynię, którą widzieliście po drodze ku górze emorejskiej, i doszliśmy do Kadesz-Barnea. ²⁰ Więc do was powiedziałem: Doszliście do emorejskiej góry, którą nam oddaje WIEKUISTY, nasz Bóg. ²¹ Patrz, WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje **ci** tę ziemię przed tobą; wejdź i zdobądź, jak zapowiedział ci Bóg twoich ojców, WIEKUISTY; nie obawiaj się, ani się **nie** lękaj. ²² Wtedy wszyscy podeszli do mnie i powiedzieli: Wyślijmy przed sobą ludzi, aby nam zbadali tę ziemię i zdali nam sprawę o drodze po której mamy wejść oraz o miastach do których wejdziemy. ²³ Okazało się to dobre w moich oczach, więc wziąłem z was dwunastu mężów, po jednym mężu z każdego pokolenia; ²⁴ zabrali się, weszli na górę i doszli do doliny Eszkol oraz ją przepatrzyli. ²⁵ Także nabrali ze sobą owoców tej ziemi oraz zdali nam sprawę, mówiąc: Dobrą **jest ta** ziemia, którą daje nam WIEKUISTY, nasz

Bóg. ²⁶ Jednak nie chcieliście wejść - zatem sprzeciwiliście się słowu WIEKUISTEGO, waszego Boga. ²⁷ Szemraliście w waszych namiotach, mówiąc: Z nienawiści do nas WIEKUISTY wyprowadził nas z ziemi Micraim, by nas oddać w ręce Emorejczyka, i nas wytępić. ²⁸ Dokąd my mamy pójść? Nasi bracia strwożyli nasze serca, mówiąc: To lud większy oraz roślejszy od nas; wielkie miasta oraz warownie aż do nieba; nadto widzieliśmy tam synów Enakitów *. ²⁹ Zatem wam powiedziałem: Nie drżycie oraz się ich nie bójcie. ³⁰ WIEKUISTY, wasz Bóg, który idzie przed wami, On za was będzie walczył, tak jak wam czynił w Micraim, przed waszymi oczami. ³¹ Także na pustyni, gdzie widziałeś, że WIEKUISTY, twój Bóg cię nosił, tak jak człowiek nosi swojego syna. **Nosił was** na całej drodze, którą przeszliście, aż przybyliście na to miejsce. ³² Ale i przy tym nie ufaliście waszemu Bogu, WIEKUISTEMU, ³³ który w drodze idzie przed wami, by wypatrzeć wam miejsce obozowania, nocą - w ogniu, i by wskazywać wam drogę, którą macie iść, **w** dzień - w obłoku. ³⁴ WIEKUISTY usłyszał głos waszych słów, rozgniewał się oraz zaprzysiągł, mówiąc: ³⁵ Zaprawdę, nikt z tych ludzi, z tego niegodziwego rodu, nie ujrzy tej pięknej ziemi, którą przysiągłem oddać waszym ojcom. ³⁶ Tylko Kaleb, syn Jefuny - on ją zobaczy; jemu i jego synom dam ziemię po której się przechadzał, za to, że w pełni szedł za WIEKUISTYM. ³⁷ Także na mnie, z waszej przyczyny rozgniewał się WIEKUISTY, mówiąc: I ty tam nie wejdiesz. ³⁸ Jezus ^S, syn Nuna, który stoi przed tobą - on tam wejdzie; jego utwierdź, gdyż on ją odda w posiadanie Israelowi. ³⁹ Zaś wasze dzieci o których mówiliście, że staną się łupem, oraz wasi synowie, którzy dzisiaj jeszcze nie poznali co **jest** dobre, a co złe - oni tam wejdą, im ją oddam i oni ją posiadą. ⁴⁰ A wy się zabierzcie oraz wyruszcie ku pustyni, drogą ku morzu Sitowia. ⁴¹ Więc odpowiedzieliście mi, mówiąc: Zawiniliśmy względem WIEKUISTEGO; pójdziemy i będziemy walczyli jak rozkazał WIEKUISTY, nasz Bóg. ⁴² Potem każdy przypasał swoją broń wojenną i porwaliście się, aby wejść na górę. ⁴³ Lecz WIEKUISTY do mnie powiedział: Powiedz im: Nie wchodźcie oraz nie walczcie, abyście nie byli porażeni przez waszych wrogów, gdyż nie ma Mnie pośród was. ⁴⁴ Co wam mówiłem, ale nie słuchaliście; zatem sprzeciwiliście się słowu WIEKUISTEGO, zawrzeliście oraz weszliście na górę. ⁴⁵ Ale wystąpił przeciw wam Emorejczyk, co osiadł na tej górze i was ścigali, tak jak to czynią pszczoły, i porazili was do szczytu w Seirze. ⁴⁶ Wtedy wróciliście i płakaliście przed WIEKUISTYM, ale WIEKUISTY nie wysłuchał waszego głosu i nie skłonił do was Swoich uszu. ⁴⁷ Zatem przebywaliście w Kadesz **przez** długie czasy; takimi były czasy, **w** których tam byliście.

* hebrajska nazwa V Księgi Mojżesza; od pierwszego, hebrajskiego słowa tego zwoju w formie spolszczonej: *Eleh ha-Debarim* – Oto słowa

***1,5 C** także: **tą naukę**

***1,7** na podstawie **S**, spolszczenie: **Eufkrat**

***1,8** od hebr. **Jakob**

***1,28** olbrzymów

2. Wtedy zwróciliście się oraz wyruszyliście ku pustyni, drogą do morza Sitowia *, tak jak powiedział do mnie WIEKUISTY; i okrążaliśmy górę Seir **przez** długie czasy. ² A WIEKUISTY mi oświadczył, mówiąc *: ³ Wystarczy wam okrążać tą górę; zwróćcie się ku północy *. ⁴ Rozkażesz ludowi i powiesz: Przejdziecie obok granicy waszych braci - synów Esawa, **którzy** osiedli na Seirze; i chociaż się was wystraszą - jednak bardzo się strzeżcie. ⁵ Nie wszczynajcie z nimi walki, gdyż z ich ziemi nie oddam wam ani na stopę nogi; bowiem górę Seir oddałem w dziedzictwo Esawowi. ⁶ Za pieniądze kupujcie od nich żywność, abyście jedli; także za pieniądze nabywajcie u nich wody, abyście pili. ⁷ Gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, błogosławił ci we każdej

sprawie twych rąk, opiekując się twoim marszem przez wielką pustynię. Oto WIEKUISTY, twój Bóg, **jest** z tobą czterdzieści lat, więc na niczym ci nie zbywało. ⁸ Tak odeszliśmy od naszych braci, synów Esawa, osiadłych na Seirze, od drogi Araby, od Elath i Ecjon-Geber. A zwróciliśmy się i poszliśmy drogą ku puszczy moabskiej. ⁹ Zaś WIEKUISTY do mnie powiedział: Nie nacieraj na Moab, ani nie wszczynaj z nimi walki, gdyż z jego ziemi nie oddam ci nic w dziedzictwo; bowiem Ar * oddałem w dziedzictwo synom Lota. ¹⁰ Przedtem zamieszkiwali ją Emici; wielki, liczny i rośły lud, podobnie jak Enakowie. ¹¹ Ich również uważano za olbrzymów, jak i Enakitów; zaś Moabici nazywają ich Emitami. ¹² A przedtem na Seirze osiedli Chorejczycy, ale synowie Esawa ich wypędzili i wytępilli sprzed swojego oblicza, oraz osiedli na ich miejscu; tak jak to uczynił Israel z ziemią swojego dziedzictwa, którą dał im WIEKUISTY. ¹³ Teraz wstańcie oraz przeprawcie się przez potok Zered. Więc przeprawiliśmy się przez potok Zered. ¹⁴ Zaś czasu przez który szliśmy od Kadesz-Barnea - do przeprawy przez potok Zered, było trzydzieści osiem lat; aż wyginęło całe pokolenie wojowników z obozu, jak przysiągł im WIEKUISTY. ¹⁵ Na nich była ręka WIEKUISTEGO, by ich wyplenił spośród obozu, dopóki nie wyginęli. ¹⁶ A kiedy wyginęli i wymarli wszyscy wojownicy spośród ludu, ¹⁷ wtedy WIEKUISTY mi oświadczył, mówiąc: ¹⁸ Teraz przechodzisz obok granicy Moabu, obok Ar, ¹⁹ i przybliżasz się do synów Ammonu. Nie nacieraj na nich, ani nie wszczynaj z nimi walki, gdyż nie oddam ci w dziedzictwo nic z ziemi synów Ammonu; bo oddałem ją w dziedzictwo synom Lota. ²⁰ Mają ją za ziemię olbrzymów. Przedtem zamieszkiwali ją olbrzymi; których Ammonici nazywali Zamzummami. ²¹ To lud wielki, liczny i rośły jak Enakowie; lecz WIEKUISTY ich wytępił przed ich obliczem. Zatem ich wypędzili i osiedlili się na ich miejscu. ²² Podobnie jak uczynił dla synów Esawa, **którzy** osiedli na Seirze, kiedy wytępił sprzed ich oblicza Chorejczyków. Więc ich wypędzili oraz osiedli na ich miejscu aż po dzisiejszy dzień. ²³ Zaś Awwitów, **którzy** osiedli na wsiach aż do Azzy - wytępilli Kaftorowie, którzy wyszli z Kaftoru, i osiedlili się na ich miejscu. ²⁴ Wstańcie, wyruszcicie i przeprawcie się przez potok Arnon! Patrz, oddaję w twoją rękę Sychona, króla Cheszbonu, Emorejczyka, i jego ziemię. Rozpocznij z nim walkę oraz zaczynajcie zdobywać! ²⁵ Od dzisiejszego dnia zacznę szerzyć na ludy pod całym niebem - strach oraz bojaźń przed tobą; tak, że **gdy** usłyszą o twojej sławie - zadrżą oraz zatrwożą się przed tobą. ²⁶ Zatem z puszczy Kademoth * wysłałem ze słowami pokoju posłów do Sychona, króla Cheszbonu, mówiąc: ²⁷ Chciałbym przejść przez twoją ziemię; pójdę tylko po drodze; nie zбочę ani na prawo, ani na lewo. ²⁸ Sprzedasz mi żywności za pieniądze, abym jadł, i dasz mi wody za pieniądze, abym pił. Tylko przejdę z moimi ludźmi, ²⁹ póki się nie przeprawię za Jarden, do ziemi, którą daje nam WIEKUISTY, nasz Bóg. Tak mi uczynili synowie Esawa, **którzy** osiedli na Seirze i Moabici, którzy zamieszkali w Ar. ³⁰ Ale Sychon, król Cheszbonu, nie chciał nas przepuścić przez swoje. Ponieważ WIEKUISTY, twój Bóg, uczynił twardym jego ducha oraz utwierdził jego serce, by go oddać w twą rękę, jak to dziś **jest**. ³¹ Wtedy WIEKUISTY do mnie powiedział: Patrz! Zaczynam ci poddawać Sychona i jego ziemię; zacznij zdobywać, zdobywać jego ziemię! ³² A pod Jahac wystąpił do walki przeciw nam Sychon - on oraz cały jego lud, ³³ ale WIEKUISTY, nasz Bóg, oddał go w naszą moc, więc go poraziliśmy, jego synów i cały jego lud. ³⁴ Wówczas zdobyliśmy wszystkie jego miasta oraz położyliśmy zaklęcie na całą męską ludność miast oraz kobiety i dzieci; nie zostawiliśmy **ani** szczątku. ³⁵ Tylko zagrabiliśmy sobie bydło oraz łupy miast, które zdobyliśmy. ³⁶ Od Aroer, które **jest** nad brzegiem potoku Arnon i od miasta, które **znajduje się** wśród potoku - aż do Gilead. Nie było grodu, który byłby dla nas nieprzystępny; WIEKUISTY, nasz Bóg poddał nam wszystkie. ³⁷ Tylko nie zbliżyliśmy się do ziemi synów Ammonu, do całego przybrzeża potoku

Jabbok, ani do górskich miast, ani do niczego, czego zabronił WIEKUISTY, nasz Bóg.

***2,1** czyli w kierunku południowym, ku Moabowi, krążąc przez 38 lat po zachodniej granicy Edomu, aż do morza Sitowia (Czerwonego).

***2,2** w ostatnim roku wędrówki

***2,3** czyli ku pustyni moabskiej

***2,9** pograniczne miasto na północno-wschodniej stronie Moabu, od którego nazwano całą krainę.

***2,26** miasto niedaleko Arnonu

3. Potem zwróciliśmy się i pociągnęliśmy drogą ku Baszanowi; zatem do walki pod Edrej wystąpił naprzeciw nam Og, król Baszanu - on oraz cały jego lud. **2** Zaś WIEKUISTY do mnie powiedział: Nie obawiaj się go, gdyż oddaję go w twoją rękę, cały jego lud i jego ziemię; zatem mu uczynisz, jak uczyniłeś Sychonowi, królowi Emorei, który zasiadał w Cheszbonie. **3** I WIEKUISTY, nasz Bóg, poddał w nasze ręce Oga, króla Baszanu oraz cały jego lud; więc go poraziliśmy **tak**, że nie zostało po nim **ani** szczątku. **4** Wtedy zdobyliśmy wszystkie jego miasta. Nie było grodu, którego byśmy im nie zabrali - sześćdziesiąt miast, cały obwód Argob - królestwo Oga baszańskiego. **5** Wszystko to **były** miasta obwarowane wysokimi murami, bramami i zaporami - oprócz bardzo licznych, otwartych miast. **6** Także na nie położyliśmy zakłęcie, jak uczyniliśmy Sychonowi, królowi Cheszbonu, kładąc zakłęcie na całą męską ludność miasta oraz na kobiety i dzieci. **7** Zaś wszelkie bydło i łupy miast zagrabilśmy **dla** siebie. **8** Tak, z ręki dwóch królów Emorei, zabraliśmy wówczas ziemię, która jest po tej stronie Jardenu; od potoku Arnon - aż do góry Chermon. **9** Cydończycy nazywają Chermon - Syrjonem, zaś Emorejczycy nazywają go Senir *. **10** **Wzięliśmy** wszystkie miasta na równinie, cały Gilead i cały Baszan, aż do Salchy i Edrei - stołecznych miast Oga baszańskiego. **11** Gdyż tylko Og, król Baszanu, pozostał z resztki olbrzymów. Oto jego łoże, łoże żelazne, które znajduje się u synów Ammonu, w Rabba * - jego długość **to** dziewięć łokci, a jego szerokość **to** cztery łokcie, **licząc** na łokieć męski. **12** Tę oto ziemię wówczas zdobyliśmy. Od Aroeru, który **jest** nad potokiem Arnon i połowę góry Gilead wraz z jej miastami, oddałem Reubenidom i Gadydom. **13** Zaś pozostałą część Gileadu i cały Baszan - królestwo Oga, oddałem połowie pokolenia Menaszy - cały obwód Argob; ten cały Baszan nazywają ziemią olbrzymów. **14** Jair, syn Menaszy, zabrał cały obwód Argob, aż do granic Geszuryty i Maachyty, i oprócz Baszanu nazwał go od swojego imienia siołami Jaira, aż po dzisiejszy dzień. **15** Zaś Machyrowi oddałem Gilead. **16** A Reubenidom i Gadydom oddałem od Gileadu - aż do potoku Arnon, **do** środka potoku; nadto Gewul - aż do potoku Jabbok, przy granicy synów Ammonu; **17** i do Araby, Jardenu, Gewulu, od Kinnereth - aż do morza Araby, morza Słonego, u stoków Pisgi, ku wschodowi.

18 Wówczas wam rozkazałem, mówiąc: WIEKUISTY, nasz Bóg, oddaje wam w posiadanie tą ziemię; a więc, wojenni mężowie - pójdziecie zbrojnie przed waszymi braćmi, synami Izraela. **19** Tylko zostaną w waszych miastach, które wam dałem, wasze żony, wasze dzieci i wasze stada; ponieważ wiem, że macie liczne stada. **20** Dopóki WIEKUISTY nie da pokoju waszym braciom, jak i wam, oraz zdobędą oni ziemię, którą WIEKUISTY, wasz Bóg, odda wam za Jardenem. Wtedy wróćcie - każdy do swojej posiadłości, którą wam oddałem. **21** Wówczas też zapowiedziałem Jezusowi **S**, **synowi Nuna**, mówiąc: Twoje oczy widzą wszystko, co WIEKUISTY, wasz Bóg, uczynił tym dwóm królom; tak samo WIEKUISTY uczyni wszystkim królestwom, do których idziesz. **22** Nie obawiajcie się ich, gdyż WIEKUISTY, wasz Bóg, Sam za was walczy. **23** Wtedy też błagałem WIEKUISTEGO, mówiąc: **24** Panie,

WIEKUISTY! Ty zacząłeś okazywać Twojemu słudze Twoją wielkość oraz Twoją potężną rękę; bo gdzie jest bóg na niebie, albo na ziemi, który mógłby spełnić coś podobnego do Twych dzieł oraz do Twoich czynów? ²⁵ Niech więc przejdę i zobaczę tę piękną ziemię, która **jest** za Jardenem, ową piękną górę, i Liban. ²⁶ Ale WIEKUISTY uniósł się na mnie z waszej przyczyny oraz mnie nie wysłuchał. Nadto WIEKUISTY do mnie powiedział: Wystarczy ci! Nie mów do mnie więcej w tej sprawie. ²⁷ Wejdz na szczyt Pisgi i podnieś twoje oczy ku zachodowi, ku północy, ku południowi i ku wschodowi, i popatrz swoimi oczyma; ponieważ za Jarden nie przejdziesz. ²⁸ Ale powierz to Jezusowi ^S, **synowi Nuna**, pokrzep go oraz go utwierdź, bowiem on pójdzie przed tym ludem i on podda im w dziedzictwo ziemię, którą zobaczysz. ²⁹ Tak pozostaliśmy na nizinie, naprzeciw Beth-Peor.

***3,9** Aramejczycy nazywali tę górę - górą Śnieżną.

***3,11** późniejszej Filadelfii

4. Teraz więc, Israelu, słuchaj zasad prawnych ***** oraz wyroków ******, jakich was nauczam; byście je czyniąc - żyli, poszli oraz posiadli ziemię, którą wam daje WIEKUISTY, Bóg waszych ojców. ² Nie dodawajcie **nic** do słowa, które ja wam powierzam, ani nie odejmujcie od niego; przestrzegając przykazań WIEKUISTEGO, waszego Boga; **tych**, które ja wam nakazuję *****. **Objawienie 22,18** ³ Wasze oczy to widziały, co WIEKUISTY uczynił za Baal-Peora; gdyż każdego, co szedł za Baal-Peorem, WIEKUISTY, twój Bóg, wytępił go spośród ciebie. ⁴ Zaś wy, którzy Ignęliście do WIEKUISTEGO, waszego Boga, wszyscy **jesteście** żywi aż po dzisiejszy dzień. ⁵ Patrzcie! Nauczałem was zasad prawnych oraz wyroków, jak mi rozkazał WIEKUISTY, nasz Bóg, abyście według tego postępowali na ziemi do której wchodzić, by nią zawładnąć. ⁶ Przestrzegajcie je więc i je spełniajcie, gdyż to **jest** wasza mądrość oraz wasz rozum w oczach ludów, które, **gdy** usłyszą o wszystkich tych ustawach, muszą powiedzieć: Zaprawdę, mądrym oraz rozumnym ludem **jest** ten wielki naród. ⁷ Bo gdzie jest **jeszcze inny**, wielki naród, któremu bóstwo byłoby tak bliskim jak WIEKUISTY, nasz Bóg, ilekroć Go wzywamy? ⁸ Albo gdzie jest wielki naród, który by miał zasady prawne oraz wyroki tak sprawiedliwe, jak całe to Prawo, które ja wam dzisiaj przedstawiam? ⁹ Jednak miej się na baczności oraz usilnie strzeż swojej duszy, byś nie zapomniał rzeczy, które widziały twoje oczy i by nie odstępowaly od twojego serca po wszystkie dni twego życia. Nadto opowiadaj o nich twoim synom, i synom twoich synów. ¹⁰ O tym dniu, kiedy stawałeś przy Chorebie przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem; gdy WIEKUISTY do mnie mówił: Zgromadź Mi lud, abym im obwieścił Moje słowa, z których się nauczą Mnie obawiać po wszystkie dni; **przez** które będą żyć na ziemi, oraz których mają nauczać swoich synów. ¹¹ Wtedy podeszliście i stanęliście u stóp góry, a owa góra płonęła ogniem do wyżyn niebios, przy ciemności, chmurach i mgle. ¹² A WIEKUISTY przemawiał do was spośród ognia; słyszeliście głos słów, ale żadnej postaci nie widzieliście - jedynie głos. ¹³ On wam objawił Swoje Przymierze, które rozkazał wam spełniać - dziesięć zdań *****, i napisał je na dwóch, kamiennych tablicach. ¹⁴ Zaś mnie, WIEKUISTY rozkazał wówczas nauczać was zasad prawnych oraz wyroków, abyście je spełniali na ziemi do której idziecie, by ją osiąść. ¹⁵ Zatem usilnie się strzeżcie odnośnie waszych dusz! Gdyż **w** dniu, w którym WIEKUISTY przemawiał do was na Chorebie pośród ognia, nie widzieliście żadnej postaci. ¹⁶ Abyście się nie skazili oraz nie czynili sobie rzeźby *****, obrazu, jakiegokolwiek podobizny w postaci mężczyzny, czy niewiasty. ¹⁷ Także w postaci jakiegokolwiek zwierzęcia, które **jest** na ziemi; w postaci jakiegokolwiek skrzydlatego ptaka, który lata pod niebem; ¹⁸ w postaci czegokolwiek, pełzającego po ziemi, czy w postaci jakiegokolwiek ryby, która **jest** w wodach, poniżej

ziemi. ¹⁹ Albo byś podniósł swoje oczy ku niebu i widząc słońce, księżyc i gwiazdy, cały zastęp nieba, który przekazał WIEKUISTY, twój Bóg, wszystkim ludom pod całym niebem - dał się uwieść; byś się przed nimi korzył i im służył. ²⁰ WIEKUISTY wziął was oraz was wyprowadził z miejsca topienia żelaza, z Micraim, abyście Mu byli oddanym ludem, jak dziś jesteście. ²¹ Lecz WIEKUISTY rozgniewał się na mnie z powodu waszych spraw i przysiągł, że nie przejdę za Jarden, ani nie wejdę do owej pięknej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie. ²² Ja umrę na tej ziemi, nie przejdę za Jarden; zaś wy przejdziecie oraz zawładniecie ową piękną ziemią. ²³ Strzeżcie się, abyście nie zapomnieli Przymierza WIEKUISTEGO, waszego Boga, które z wami zawarł, i nie czynili sobie rzeźby, podobizny czegokolwiek - jak zakazał ci WIEKUISTY, twój Bóg. ²⁴ Bowiem WIEKUISTY, twój Bóg to trawiący ogień, Bóg żarliwy. [Hebrajczyków 12,29](#) ²⁵ Kiedy urodzisz synów i wnuków oraz usadowicie się * na tej ziemi - i się skazicie, i uczynicie sobie rzeźby, podobizny czegokolwiek - więc uczynicie zło w oczach WIEKUISTEGO, waszego Boga, by Go rozjątrzyć - ²⁶ to zaświadczam wam dzisiaj niebiosami i ziemią, że szybko wyginiecie z ziemi, do której idziecie przez Jarden, by ją posiąść; długo na niej nie pożyjecie, ale będziecie wytępieni. ²⁷ WIEKUISTY was rozproszy między ludy i zostanie z was nieliczna garstka pomiędzy narodami, do których was zaprowadzi WIEKUISTY. ²⁸ Będziecie tam służyli bóstwom, dziełu ludzkich rąk, drewnu i kamieniowi, które nie widzą, nie słyszą, nie jedzą, ani nie mają powonienia. ²⁹ I stamtąd poszukasz WIEKUISTEGO, twój Bóg, oraz znajdziesz, kiedy Go będziesz szukał całym twoim sercem i całą swoją duszą. ³⁰ W twej niedoli, kiedy w następstwie czasów wszystko to cię spotka - wtedy zwrócisz się do WIEKUISTEGO, twój Bóg, oraz usłuchasz Jego głosu. ³¹ Gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, jest Bogiem miłosiernym; nie opuści cię, ani cię nie zagubi, i nie zapomni przymierza twoich ojców, które im zaprzysiągł. ³² Zechciej się zapytać u dni przeszłych, które były przed tobą, od dnia, w którym Bóg stworzył człowieka na ziemi, oraz od krańca nieba do krańca nieba - czy bywała kiedyś tak wielka rzecz, albo czy słyszano o czymś podobnym? ³³ Czy któryś lud słyszał głos Boga, który przemawia spośród ognia, jak ty słyszałeś - a pozostał żywym? ³⁴ Albo czy któryś bóg pokusił się przyjść oraz wziąć sobie naród spośród narodów - próbami, znakami, cudami, wojną, przemożną ręką, wyciągniętym ramieniem oraz wielkimi strachami - jak dla was w Micraim uczynił WIEKUISTY, wasz Bóg, przed twoimi oczami? ³⁵ Tobie to pokazano, abyś poznał, że WIEKUISTY jest Bogiem, i nikt oprócz Niego. [Marek 12,29](#) ³⁶ Z nieba dał ci słyszeć Swój głos, aby cię napominać, a na ziemi ukazał ci Swój wielki ogień, i spośród ognia słyszałeś Jego słowa. ³⁷ A ponieważ umiłował twoich ojców, po nich wybrał także i ich potomstwo oraz cię wyprowadził z Micraim Swym obliczem, i Swoją wielką mocą, ³⁸ by wypędzić przed tobą większe oraz silniejsze od ciebie narody; aby cię zaprowadzić i oddać ci w posiadanie ich ziemię, jak to dziś widzisz. ³⁹ Poznaj, że to jest teraz i weź to do twojego serca, że WIEKUISTY jest Bogiem - w niebiosach, wysoko, i na ziemi, nisko - i nie ma innego. ⁴⁰ Przestrzegaj Jego zasad prawnych i wyroków, które dzisiaj ci nakazuję; aby ci było dobrze i twoim synom po tobie; byś żył długo na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci na wszystkie dni pielgrzymki .

⁴¹ Wtedy Mojżesz oddzielił trzy miasta po tej stronie Jarden, ku wschodowi słońca, ⁴² by tam uciekał zabójca, który nierozmyślnie zabił swojego bliźniego, nie będąc przedtem jego wrogiem; aby się schronił do jednego z tych miast oraz zachował życie. ⁴³ Od Reubenitów - Becer, na puszczy, na równinie; od Gadytów - Ramoth w Gilead, a od Menaszędów - Golan w Baszan. ⁴⁴ Oto prawo, które Mojżesz przedłożył synom Izraela. ⁴⁵ To są świadectwa, zasady prawne i wyroki, które Mojżesz wygłosił synom Izraela, po ich wyjściu z Micraim, ⁴⁶ z tej strony Jarden, na nizinie, naprzeciw

Beth-Peora, na ziemi Sychona, króla Emorei, który zasiadał w Cheszbonie, a którego poraził Mojżesz oraz synowie Izraela po ich wyjściu z Micraim. ⁴⁷ Zatem zdobyli jego ziemię i ziemię Oga, króla Baszanu - dwóch królów Emorejskich, która **jest** po tej stronie Jardenu, ku wschodowi słońca. ⁴⁸ Od Aroer, które **leży** nad brzegiem potoku Arnon - aż do góry Syon, czyli **do** Chermonu. ⁴⁹ Nadto całą Arabę z tej strony Jardenu, ku wschodowi, aż do morza Araby u stoków Pisgi.

***4,1 S** także: **czynów sprawiedliwości**

****4,1** także: **sądów**

***4,2** wykluczona jest wszelka dowolność w tłumaczeniu przykazań Prawa, stosownie do osobistych, bądź zbiorowych potrzeb oraz poglądów

***4,13** także: **wypowiedzi**

***4,16 S** także: **podobieństwa**

***4,25** od hebr. zestarzeć się, wżyć

5. Potem Mojżesz zwołał cały Izrael oraz do nich powiedział: Słuchaj Izraelu zasad prawnych oraz wyroków, które dziś wypowiadam w wasze uszy; nauczcie się ich i pilnujcie, abyście je spełniali. ² WIEKUISTY, nasz Bóg, zawarł z nami Przymierze na Chorebie. ³ WIEKUISTY zawarł to Przymierze nie **tylko** z naszymi ojcami - ale i z nami; z nami, którzy wszyscy **jesteśmy** tu dziś przy życiu. ⁴ WIEKUISTY mówił z wami na górze ze środka ognia - twarzą w twarz. ⁵ Zaś ja wówczas stałem pomiędzy WIEKUISTYM - a wami, abym obwieszczał wam słowo WIEKUISTEGO; bo obawialiście się ognia i nie weszliście na górę. Powiedział: ⁶ Jam **jest** WIEKUISTY, twój Bóg, który cię wyprowadziłem z ziemi Micraim, z domu niewoli. ⁷ Nie będziesz miał innych bogów przed Moim obliczem. ⁸ Nie uczynisz sobie rzeźby, **ani** żadnej podobizny tego, co wysoko na niebie i co nisko na ziemi; albo co w wodzie, poniżej ziemi. ⁹ Nie będziesz się korzył **przed** nimi, ani im służył, gdyż Ja, WIEKUISTY, twój Bóg, **jestem** Bogiem zazdrosnym, odpłacający winy ojców razem z synami, do trzeciego i czwartego pokolenia **tych, którzy** Mnie nienawidzą; ¹⁰ a świadczący miłosierdzie względem **tych, co** Mnie miłują i przestrzegają Moich przykazań. ¹¹ Nie wzywaj Imienia WIEKUISTEGO, twój Boga, dla ^S fałszu *****; gdyż WIEKUISTY nie przepuści temu, co wzywa Jego Imienia dla fałszu *****. [Mateusz 5,33](#) ¹² Przestrzegaj dnia szabat, abyś go święcił, jak ci rozkazał WIEKUISTY, twój Bóg. ¹³ Sześć dni pracuj i wykonuj wszelką twoją robotę; ¹⁴ ale dzień siódmy **jest** szabatem WIEKUISTEGO, twój Boga. Nie czyń żadnej pracy, ani ty, ani twój syn, ani twoja córka, ani twój sługa, ani twoja służebnica, ani byk, ani twój osioł, ani żadne twoje bydło, ani obcy, który **jest** w twoich bramach; by wypoczął twój sługa i twoja służebnica, jak i ty. [Hebrajczyków 4,4](#) ¹⁵ Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem w ziemi Micraim, a WIEKUISTY, twój Bóg, wyprowadził cię stamtąd przemożną ręką oraz wyciągniętym ramieniem, i dlatego WIEKUISTY, twój Bóg, nakazał ci obchodzenie dnia szabat. ¹⁶ Uszanuj ***** twój ojca i twoją matkę, jak przykazał ci WIEKUISTY, twój Bóg, aby się przedłużyły twoje dni i by ci było dobrze na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje.

¹⁷ Nie zamorduj; nie złam małżeńskiej wiary; nie ukradnij; nie daj przeciwko twojemu bliźniemu fałszywego świadectwa. [Mateusz 5,21](#)

¹⁸ Nie pożądaj żony twojego bliźniego, ani **nie** pragnij domu twojego bliźniego, jego pola, albo jego sługi, albo jego służebnicy, jego byka albo osła, ani niczego, co należy do twojego bliźniego. [Rzymian 7,7](#)

¹⁹ Te słowa, spośród ognia na górze, obłoku oraz mgły, wypowiedział WIEKUISTY do całego waszego zgromadzenia; głosem doniosłym *****, nieprzerwanym; spisał je na dwóch kamiennych tablicach i mi je oddał. ²⁰ Zaś gdy usłyszeliście ten głos ze środka

ciemności, a góra płonęła ogniem - podeszliście do mnie; wszyscy naczelnicy waszych pokoleń oraz wasi starsi. ²¹ I powiedzieliście: Oto WIEKUISTY, nasz Bóg, ukazał nam Swoją chwałę i Swoją wielkość; także słyszeliśmy Jego głos spośród ognia. Dzisiejszego dnia widzieliśmy, że Bóg przemawia do człowieka - a on zostaje żywym. ²² A teraz, dlaczego mamy umierać? Przecież pożre nas ten wielki ogień; jeśli dalej będziemy słuchać głosu WIEKUISTEGO, naszego Boga - pomrzemy! ²³ Bo gdzie **jest** ktokolwiek śmiertelny, co - jak my - słyszał głos żywego Boga, który przemawia ze środka ognia - a pozostał żywym? ²⁴ Ty podejź oraz wysłuchaj wszystkiego, co ci powie WIEKUISTY, nasz Bóg, abyśmy to usłyszeli i spełnili. ²⁵ A WIEKUISTY usłyszał głos waszych słów, gdy ze mną mówiliście, i WIEKUISTY do mnie powiedział: Słyszałem głos słów tego ludu, które do ciebie mówili - i dobre **jest** to wszystko, co powiedzieli. ²⁶ Oby także ich serce takim pozostało; by się Mnie obawiali i przestrzegali wszystkich Moich przykazań po wszystkie dni; aby im oraz ich synom było dobrze na wieki. ²⁷ Idź i im powiedz: Wróćcie do waszych namiotów. ²⁸ Zaś ty zostań tu przy Mnie, a powiem ci wszystkie przykazania, zasady prawne i wyroki, których ich będziesz nauczał, by je spełniali na ziemi, którą im oddaję w posiadanie. ²⁹ Dlatego starajcie się postępować tak, jak rozkazał wam WIEKUISTY, wasz Bóg; nie zbaczajcie ani na prawo, ani na lewo. ³⁰ Idźcie całą drogą, jaką wskazał wam WIEKUISTY, wasz Bóg, byście żyli, dobrze się wam wiodło oraz abyście przedłużyli wasze dni na ziemi, którą posiadacie.

***5,11 S** rzeczy pustej, próżnej; dla głupstwa.

***5,16 C** czcij

***5,19** inni: głosem niemilkącym

6. A oto przykazania, zasady prawne i wyroki, których kazał was nauczyć WIEKUISTY, wasz Bóg, abyście je spełniali na ziemi do której idziecie, by ją posiadać. ² Żebyś się obawiał WIEKUISTEGO, twój Boga, przestrzegając wszystkich Jego ustaw i przykazań, które ci nakazują - ty, twoi synowie oraz synowie twoich synów - po wszystkie dni twój życia, aby się przedłużyły twoje dni. ³ Abyś słuchał Izraelu i strzegł, byś to czynił, aby ci było dobrze, i żebyście się bardzo rozmnożyli na ziemi opływającej mlekiem i miodem - jak ci powiedział WIEKUISTY, Bóg twoich ojców. ⁴ Słuchaj Izraelu! WIEKUISTY, nasz Bóg, WIEKUISTY **jest** jeden! * ⁵ Będziesz więc miłował WIEKUISTEGO, twój Boga, całym twoim sercem, całą swoją duszą i całą swoją mocą. [Mateusz 22,37](#); [Marek 12,30](#) ⁶ I niech te słowa, które ci dziś przekazuję, będą w twoim sercu. ⁷ Wpajaj je swoim dzieciom oraz o nich rozmawiaj, bawiąc w swoim domu, idąc drogą, kładąc się oraz wstając. ⁸ Także przywiążesz je jako znak na swoją rękę oraz niech będą przepaską pomiędzy twoimi oczyma. ⁹ Napiszesz je na podwojach twój domu oraz na twoich bramach *.

¹⁰ A gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wprowadzi cię do ziemi, którą zaprzysiągł twoim przodkom * - Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi, że ci ją odda - wielkie i piękne miasta, których nie budowałeś; ¹¹ domy pełne wszelakich dóbr, których nie napełniałeś i wyciosane studnie, których nie wyciosałeś; winnice i oliwnice, których nie sadziłeś - a będziesz spożywał i się nasycisz; ¹² strzeż się, abyś nie zapomniał WIEKUISTEGO, który cię wyprowadził z Micraim, z domu niewoli. ¹³ Obawiaj się WIEKUISTEGO, twój Boga, Jemu służ i na Jego Imię przysięgaj. ¹⁴ Nie uganiajcie się za cudzymi bogami, spośród bóstw ludów, które **będą** wokoło was. ¹⁵ Gdyż WIEKUISTY, twój Bóg pośród ciebie, **jest** Bogiem żarliwym; więc by nie zapłonął przeciw tobie gniew WIEKUISTEGO, twój Boga, i nie wytępił cię z oblicza ziemi. ¹⁶ Nie doświadczajcie WIEKUISTEGO, waszego Boga, tak jak doświadczaliście Go w Massa. ¹⁷ Ściśle przestrzegajcie przykazań WIEKUISTEGO,

waszego Boga, Jego świadectw i Jego ustaw, które ci przykazał. ¹⁸ Czyń co prawe i słuszne w oczach WIEKUISTEGO, aby ci się dobrze wiodło, abyś poszedł i zdobył ową piękną ziemię, którą WIEKUISTY zaprzysiął twoim ojcom; ¹⁹ i abyś wyrugował przed tobą wszystkich twoich wrogów, jak wypowiedział WIEKUISTY. ²⁰ A gdy w przyszłości zapyta cię twój syn, mówiąc: Co to za świadectwa, zasady prawne i wyroki, które przykazał nam WIEKUISTY, nasz Bóg? ²¹ Wtedy odpowiesz twojemu synowi: Byliśmy niewolnikami faraona w Micraim, ale WIEKUISTY wyprowadził nas z Micraim przemożną ręką. ²² Nadto WIEKUISTY czynił nad faraonem oraz nad całym jego domem wielkie znaki na naszych oczach i wielkie oraz dotkliwe dla Micraim cuda. ²³ Potem wyprowadził nas stamtąd, aby nas zaprowadzić i oddać nam ziemię, którą zaprzysiął naszym ojcom. ²⁴ WIEKUISTY przykazał nam spełniać wszystkie te ustawy i obawiać się WIEKUISTEGO, naszego Boga, aby nam było dobrze po wszystkie dni, i by nam życie zachować, jak dziś. ²⁵ I będzie to naszym czynem sprawiedliwości *, gdy będziemy spełniali wszystkie te przykazania przed WIEKUISTYM, naszym Bogiem, jak nam przykazał.

*6,4 S także: **ten sam**; C jedyny

*6,9 chodzi o bramy miast

*6,10 także: **ojcom**

*6,25 S **jałmużną, miłosierdziem** (także w rozumieniu: **prośby o litość**); tłumaczenie równoległe w oparciu o S: **I będzie to naszą prośbą o litość...** patrz: **Mateusz 5,7**; **BG naszą sprawiedliwością, gdy będziemy czynić...**

7. Kiedy WIEKUISTY, twój Bóg, zaprowadzi cię do ziemi, do której idziesz, byś ją posiadł, i **kiedy** wyruguje przed twym obliczem liczne narody: Chitteczyka, Girgaszytę, Emorejczyka, Kanaanejczyka, Peryzejczyka, Chiwitę * i Jebusytę - siedem większych i silniejszych od ciebie narodów - ² a WIEKUISTY, twój Bóg, ci je wyda i je porazisz - poddaj je wtedy zakłęciu; nie zawieraj z nimi przymierza, ani ich nie oszczędzaj. ³ Nie spowinowacaj się z nimi; twojej córki nie wydawaj za jego syna i jego córki nie bierz dla twego syna. ⁴ Gdyż odciągnie ode Mnie twego syna i będzie służył cudzym bogom, zatem może na was spłynąć gniew WIEKUISTEGO, i szybko cię wytępi. ⁵ Lecz tak z nimi postępujcie: Zburzcie ich ofiarnice, pokruszcie ich posągi, wyrąbcie ich **święte** gaje, a ich ryte obrazy * spalcie ogniem. ⁶ Bo ty jesteś świętym ludem WIEKUISTEGO, twój Bóg; ciebie wybrał WIEKUISTY, twój Bóg, abyś ze wszystkich ludów na powierzchni ziemi był Jego wyłącznym ludem. ⁷ WIEKUISTY was pokochał oraz was wybrał nie dlatego, że byliście liczniejsi; przecież **jesteście** drobną cząstką ze wszystkich ludów. ⁸ Lecz z powodu miłości do was WIEKUISTEGO oraz dla zachowania przysięgi, którą zaprzysiął waszym ojcom. **Dlatego** WIEKUISTY wyprowadził was przemożną ręką i wyswobodził cię z domu niewoli, z ręki faraona, króla Micraimu. ⁹ Zatem wiedz, że WIEKUISTY, twój Bóg, jedynie jest Bogiem. Bogiem rzetelnym, który **tym, co** Go miłują i przestrzegają Jego przykazań - zachowuje Przymierze i łaskę do tysiącznego pokolenia. ¹⁰ A odpłaca **tym, co** Go nienawidzą - każdemu w jego obliczu *, by go zniszczyć. Nie zaniedba odpłacić w jego obliczu każdemu, **kto** Go nienawidzi. ¹¹ Zatem przestrzegaj przykazania - zasad prawnych oraz wyroków, które ci dzisiaj przykazuję, byś je spełniał.

¹² A za to, że będziecie słuchać tych wyroków - strzegąc je i spełniając - stanie się, że wtedy WIEKUISTY, twój Bóg, dochowa ci Przymierza oraz łaski, które zaprzysiął twoim ojcom. ¹³ I umiłuje cię, pobłogosławi, i cię rozmnoży, i pobłogosławi owoc twojego życia oraz owoc twej ziemi - twoje zboże, twój moszcz oraz twoją oliwę; płód twojej rogacizny oraz przychówek twoich trzód na ziemi, którą zaprzysiął twoim ojcom, **że** ci ją odda. ¹⁴ Będziesz błogosławionym nad wszystkie ludy; nie będzie u

ciebie niepłodnego, ani niepłodnej - nawet pomiędzy twoim bydłem. ¹⁵ WIEKUISTY oddali od ciebie wszelką niemoc i wszelkie dotkliwe choroby Micraimu, które znasz; na ciebie ich nie dopuści, lecz sprowadzi je na wszystkich twoich wrogów. ¹⁶ I pochłoniesz wszystkie te ludy, które WIEKUISTY, twój Bóg, ci podda; twoje oko nie uzali się nad nimi, abyś nie służył ich bogom, bo byłoby to dla ciebie zasadzką. ¹⁷ Gdybyś powiedział w twoim sercu: Te narody są liczniejsze ode mnie - jak je zdołam wypędzić? ¹⁸ Nie obawiaj się ich; wspomnij na to, co WIEKUISTY, twój Bóg, uczynił faraonowi oraz całemu Micraim. ¹⁹ Na owe wielkie doświadczenia, które widziały twoje oczy, na znaki i cuda, **na** przemożną rękę, oraz **na** podniesione ramię, którymi wyprowadził cię WIEKUISTY, twój Bóg. Tak WIEKUISTY, twój Bóg, uczyni wszystkim ludom, których się obawiasz. ²⁰ WIEKUISTY, twój Bóg, naśle też na nich szerszeni, aż wyginą pozostali i ukryci przed twym obliczem. ²¹ Nie bój się ich; gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, Bóg wielki i groźny, **jest** pośród ciebie. ²² WIEKUISTY, twój Bóg, powoli wyruguje przed tobą te narody; nie wytępisz ich szybko, by nie namnożyły się przeciw tobie dzikie zwierzęta. ²³ WIEKUISTY, twój Bóg, wyda ci ich, porazi ich wielkim przerażeniem, aż będą wytępieni. ²⁴ Wyda w twe ręce ich królów, więc zgładzisz ich imię spod nieba; nikt się przed tobą nie ostoi, dopóki ich nie wytępisz. ²⁵ Popalisz ogniem ich posągi bóstw; lecz nie pożądaj srebra i złota, **które są** na nich, aby je sobie zabierać; byś się w nim nie usidlił; ponieważ to **jest** ohydą dla WIEKUISTEGO, twojego Boga. ²⁶ Więc nie wnoś ohydy w twój dom, abyś nie uległ zaklęciu, jak ono; będziesz się tym brzydził oraz nim pogardzał, bowiem to **jest** zaklęte *.

*7,1 ew.: Chiwejczyka

*7,5 także: **posągi**

*7,10 czyli za życia

*7,26 w zrozumieniu: przeznaczone dla demonów

8. Starajcie się spełniać wszystkie przykazania, które wam dzisiaj nakazuję, abyście żyli, rozmnożyli się, weszli oraz zdobyli ziemię, którą WIEKUISTY zaprzysiągł waszym ojcom. ² I pamiętaj o całej drodze po pustyni, którą cię prowadził WIEKUISTY, twój Bóg - oto już czterdzieści lat, by cię ukorzyć; aby cię doświadczyć oraz poznać, co **jest** w twoim sercu - czy będziesz przestrzegał Jego przykazań, czy też nie? ³ Dlatego cię upokarzał, morzył cię głodem oraz karmił cię manną, której nie znałeś, ani nie znali twoi ojcowie - aby ci pokazać, że nie samym chlebem człowiek żyje, ale człowiek może żyć i przez każde słowo ust WIEKUISTEGO. [Mateusz 4,4](#); [Łukasz 4,4](#) ⁴ Twoja odzież nie niszczyła się na tobie, a twa noga nie nabrzmiewała - oto już czterdzieści lat. ⁵ Więc przez to poznaj w swoim sercu, że jak człowiek naucza swego syna - tak WIEKUISTY, twój Bóg, naucza ciebie. ⁶ Przestrzegaj więc przykazań WIEKUISTEGO, twojego Boga, abyś chodził Jego drogami oraz się Go obawiał. ⁷ Bowiem WIEKUISTY, twój Bóg, prowadzi cię do pięknej ziemi; do ziemi gdzie **są** potoki wód, **gdzie** źródła oraz tonie płynące po dolinach i górach. ⁸ Do ziemi pszenicy, jęczmienia, winnic, fig oraz drzew granatu; do ziemi oliwników i miodu. ⁹ Do ziemi w której bez niedostatku będziesz spożywał chleb i gdzie nie będzie ci brakowało niczego; do ziemi, której kamienie **są** żelazem, i z której gór będziesz wydobywał miedź. ¹⁰ Będziesz jadł oraz się nasycisz, i będziesz wysławiał WIEKUISTEGO, twojego Boga, za piękną ziemię, którą ci dał. ¹¹ Strzeż się, abyś nie zapomniał WIEKUISTEGO, twojego Boga; byś nie zaniedbał przykazań, zasad prawnych oraz Jego wyroków, które ci dzisiaj nakazuję. ¹² By kiedy będziesz jadł do syta, pobudujesz piękne domy oraz w nich zamieszkasz, ¹³ namnoży ci się rogacizny i trzód, a także namnoży ci się srebra, złota; i wszystko, co twoje się rozmnoży - ¹⁴

nie wyniosło się twoje serce i byś zapomniał WIEKUISTEGO, twojego Boga, który cię wyprowadził z Micraim, z domu niewoli. ¹⁵ Boga, który cię przeprowadził przez wielką i straszną pustynię, gdzie są jadowite węże, skorpiony oraz bezwodna susza - a wytoczył ci wodę z krzemiennej skały. ¹⁶ Tego, co cię karmił na pustyni manną, której nie znali twoi ojcowie - by cię ukorzyć oraz doświadczyć, i by ci dobrze uczynić w twej przyszłości. Jan 6,31; 1 Koryntian 10,3 ¹⁷ Także byś nie powiedział w swoim sercu: Moja siła oraz moc mej ręki zdobyła dla mnie te dobra. ¹⁸ Lecz pamiętaj WIEKUISTEGO, twojego Boga, że On jest Tym, co ci użyczą sił do nabywania dóbr, by potwierdzić Swoje Przymierze, które zaprzysiągł twoim ojcom, jak to dziś widzisz. ¹⁹ I będzie, kiedy zapomnisz WIEKUISTEGO, twojego Boga, a pójdziesz za cudzymi bogami, będziesz im służył oraz się korzył przed nimi, to ostrzegam was dzisiaj, że zginąć - zginiecie. ²⁰ Jak narody, które WIEKUISTY gubi przed wami - tak i wy zginiecie za to, że nie posłuchaliście głosu WIEKUISTEGO, waszego Boga.

9. Słuchaj Izraelu! Ty przeprawisz się dziś * za Jarden, aby pójść i zawładnąć większymi oraz silniejszymi od ciebie narodami, i warowniami aż po niebo. ² Ludem wielkim i rośłym, synami Enakitów, których znasz oraz o których słyszałeś: Kto się ostoi przed synami Enaka? ³ Teraz wiedz, że WIEKUISTY, twój Bóg, Sam idzie przed tobą jak ogień trawiący; On ich wytępi i On je zegnie przed tobą; tak, że ich wypędzisz oraz szybko zgładzisz, jak ci to przyrzekł WIEKUISTY. ⁴ Jednak gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wyruguje ich przed twym obliczem, nie mów w swoim sercu, że dla mojego czynu sprawiedliwości * przyprowadził mnie WIEKUISTY, abym posiadał tę ziemię; ale z powodu niegodziwości tych narodów, WIEKUISTY wypędza je przed twoim obliczem. ⁵ Wchodzisz, aby osiąść tę ziemię, nie z powodu twojego czynu sprawiedliwości *, ani nie z powodu prawości twojego serca - lecz z powodu niegodziwości tych narodów WIEKUISTY wypędza je przed tobą, i by utwierdzić słowo, które WIEKUISTY zaprzysiągł twoim ojcom: Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi. ⁶ Zatem wiedz, że nie z powodu twojego czynu sprawiedliwości * WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci tę piękną ziemię, abys ją posiadał - bo ty **jestes** ludem twardego karku. ⁷ Pamiętaj oraz nie zapominaj jak na pustyni jątrzyłeś WIEKUISTEGO, twojego Boga; byliście przekorni WIEKUISTEMU od owego dnia, którego wyszedłeś z ziemi Micraim - aż do waszego przyjscia na to miejsce. ⁸ Także przy Chorebie jątrzyliście WIEKUISTEGO, więc WIEKUISTY rozgniewał się na was tak, że chciał was wytępić. ⁹ Gdy wszedłem na górę, aby wziąć kamienne tablice, tablice Przymierza, które zawarł z wami WIEKUISTY i byłem na górze czterdzieści dni oraz czterdzieści nocy oraz nie jadłem chleba, ani nie piłem wody - ¹⁰ wtedy WIEKUISTY dał mi dwie kamienne tablice, zapisane palcem Bożym, a na nich wszystkie słowa, które spośród ognia, na górze, wypowiedział do was WIEKUISTY w dzień zgromadzenia. ¹¹ A po upływie czterdziestu dni i czterdziestu nocy, stało się, że WIEKUISTY dał mi dwie kamienne tablice - Tablice Przymierza. ¹² I WIEKUISTY do mnie powiedział: Powstań i zejdź stąd szybko, bo skaził się twój lud, który wyprowadziłeś z Micraim; szybko zбочyli z drogi, którą im wskazałem i zrobili sobie litego bałwana. ¹³ Nadto WIEKUISTY mi oświadczył, mówiąc: Ja widzę ten lud - oto lud twardego karku. ¹⁴ Odejdź ode mnie, a ich wytępię oraz zgładzę ich imię spod nieba; a z ciebie uczynię lud możniejszy i liczniejszy od niego. ¹⁵ Więc zawróciłem i zszedłem z góry, a góra płonęła ogniem, zaś dwie Tablice Przymierza **były** na obu moich rękach. ¹⁶ I spojrzałem - a oto zgrzeszyliście WIEKUISTEMU, waszemu Bogu; uczyniliście sobie litego cielca, szybko zbacząc z drogi, którą wskazał wam WIEKUISTY. ¹⁷ Więc chwyciłem owe dwie tablice, rzuciłem je z obu moich rąk i rozbiłem je przed waszymi oczyma. ¹⁸ Potem upadłem przed obliczem

WIEKUISTEGO, jak przedtem; czterdzieści dni i czterdzieści nocy nie jadłem chleba oraz nie piłem wody, z powodu wszystkich waszych grzechów, którymi zgrzeszyliście, czyniąc zło w oczach WIEKUISTEGO, i Go jątrząc. ¹⁹ Gdyż obawiałem się gniewu oraz zapalczywości, którymi rozgniewał się na was WIEKUISTY, chcąc was wytępić - a WIEKUISTY wysłuchał mnie i tym razem. ²⁰ WIEKUISTY bardzo się rozgniewał także na Ahrona i chciał go zgubić; więc modliłem się tamtego czasu i za Ahronem. ²¹ A wasze grzeszne dzieło, które uczyniliście - tego cielca wziętem, spaliłem go ogniem i rozbiłem go dobrze krusząc, aż stał się miałkim jak proch, a jego proch wrzuciłem do potoku, co spływał z góry. ²² I w Thabera, i w Massa, i w Kibroth-Hataawa rozdrażniliście WIEKUISTEGO. ²³ A gdy WIEKUISTY wysłał was z Kadesz-Barnea, mówiąc: Idźcie oraz zdobądźcie ziemię, którą wam oddaję - również sprzeciwiłiście się słowu WIEKUISTEGO, waszego Boga; nie ufaliście Mu, ani nie słuchaliście Jego głosu. ²⁴ Byliście przekorni WIEKUISTEMU od dnia, którego was poznałem... ²⁵ Tak przeleżałem przed obliczem WIEKUISTEGO owe czterdzieści dni oraz czterdzieści nocy, przez które leżałem, gdyż WIEKUISTY powiedział, że was wytępi. ²⁶ I modliłem się do WIEKUISTEGO, mówiąc: Panie! WIEKUISTY! Nie gub twój lud, który wyzwoliłeś Twoją wielkością, i który potężną ręką wyprowadziłeś z Micraim. ²⁷ Wspomnij na Twoje sługi, na Abrahama, Ic'haka i Jakóba! Nie zważaj na upór tego ludu, na jego niegodziwość oraz na jego grzeszność. ²⁸ Aby nie powiedzieli mieszkańcy ziemi z której nas wyprowadziłeś: Dlatego, że WIEKUISTY nie mógł ich wprowadzić do ziemi, którą im przyrzekł oraz z powodu nienawiści do nich - wyprowadził ich, aby ich zniszczyć na pustyni. ²⁹ A przecież oni są Twoim ludem; Twoim udziałem, który wyprowadziłeś w Twojej wielkiej mocy oraz przy podniesionym Twym ramieniu.

*^{9,1} także: teraz, wkrótce

*^{9,4} + *^{9,5} + *^{9,6} BG mojej sprawiedliwości / twojej sprawiedliwości; C zasługi

10. W owym to czasie WIEKUISTY do mnie powiedział: Wyciosaj sobie dwie kamienne tablice, podobne do pierwszych, wejdź do Mnie na górę oraz sporządź sobie drewnianą skrzynię. ² A napiszę na tych tablicach słowa, które znajdowały się na pierwszych tablicach, które rozbiłeś, i włożysz je do skrzyni. ³ Zrobiłem więc skrzynię z drzewa akacjowego * i wyciosałem dwie kamienne tablice, podobne do pierwszych, po czym wszedłem na górę, a dwie tablice były w moim ręku. ⁴ A On napisał na tablicach - na podobieństwo poprzedniego pisma - owe dziesięć zasad postępowania ⁵, które WIEKUISTY wypowiedział do was spośród ognia, na górze, w dzień zgromadzenia, i WIEKUISTY mi je dał. ⁵ Więc zawróciłem, zszedłem z góry i złożyłem owe tablice do skrzyni, którą sporządziłem, i tam zostały, jak mi rozkazał WIEKUISTY... ⁶ Zaś synowie Izraela wyruszyli wtedy od studzien Bne-Jaakan ku Mosera; tam umarł Ahron oraz tam został pochowany, a kapłaństwo zamiast niego piastował jego syn - Elazar. ⁷ Stamtąd wyruszyli do Gudgod, a z Gudgod do Jotbatha, do ziemi obfitującej w potoki wód... ⁸ Wówczas to WIEKUISTY oddzielił pokolenie Lewiego, by nosiło Arkę Przymierza WIEKUISTEGO oraz stawało przed obliczem WIEKUISTEGO - Jemu do służby, i aby błogosławiło w Jego Imieniu aż po dzisiejszy dzień. ⁹ Dlatego nie dostało się Lewiemu części ani udziału przy jego braciach. WIEKUISTY - On jest jego udziałem, jak mu powiedział WIEKUISTY, twój Bóg. ¹⁰ Tak więc, pozostawałem na górze, jak za poprzednich dni, czterdzieści dni i czterdzieści nocy; i WIEKUISTY mnie wysłuchał także tym razem. WIEKUISTY nie chciał cię zgubić. ¹¹ Zatem WIEKUISTY do mnie powiedział: Wstań oraz wyrusz w drogę przed tym ludem; niech pójdą i zdobędą ziemię, którą zaprzysiągłem ich ojcom, że im oddam.

¹² A teraz, Israelu, czego żąda od ciebie WIEKUISTY, twój Bóg? Przecież tylko tego, abyś się obawiał WIEKUISTEGO, twój Boga, abyś chodził po wszystkich Jego drogach, abyś Go miłował i służył twojemu Bogu, WIEKUISTEMU, całym twoim sercem i całą swoją duszą. Łukasz 10,27 ¹³ Byś przestrzegał przykazań WIEKUISTEGO i Jego ustaw, które ci dzisiaj przekazuję dla twego dobra. ¹⁴ Oto WIEKUISTEGO, twój Boga, są niebiosy i niebiosy niebios, ziemia oraz wszystko, co na niej. ¹⁵ Jednak WIEKUISTY upodobał Sobie tylko twoich ojców; umiłował ich oraz ze wszystkich ludów wybrał was - ich potomstwo po nich - jak to dziś widzisz. ¹⁶ Tak więc obrzezajcie skorupę waszego serca, a waszego karku nie czyńcie więcej twardym. ¹⁷ Bowiem WIEKUISTY, wasz Bóg, to jest Bóg bogów i Pan panów; Bóg wielki, potężny i wspaniały, który nie zważa na osoby, ani nie bierze datku *. [Dokonania apostołów 10,17](#); [Rzymian 2,11](#); [Galatów 2,6](#); [Efezjan 6,9](#); [Kolosa 3,25](#); [1 Piotra 1,17](#) ¹⁸ Który czyni sąd * sierocie i wdowie oraz miłuje cudzoziemca, dając mu chleb i odzież. ¹⁹ Więc i wy miłujcie cudzoziemca, bo byliście cudzoziemcami w ziemi Micraim. ²⁰ Obawiaj się WIEKUISTEGO, twój Boga; Jemu będziesz służył, do Niego Ignął oraz w Jego Imię przysięgał. ²¹ On twoją chwałą, On twoim Bogiem, który spełnił na tobie owe wielkie i wspaniałe rzeczy, które widziały twoje oczy. ²² Twoi ojcowie zesłali do Micraim w **liczbie** siedemdziesięciu dusz *, a teraz WIEKUISTY, twój Bóg, uczynił cię mnóstwem, jak gwiazdy nieba.

***10,3** za pośrednictwem Becalela; [II Mojżesza 34,4](#)

***10,17 S** także: **upominku**.

***10,18** także: **to, co jest właściwe**; **C sprawiedliwość**

***10,22** także: **osób**

11. Tak więc miłuj WIEKUISTEGO, twój Boga i przestrzegaj po wszystkie dni Jego zarządzeń, ustaw, wyroków oraz Jego przykazań. ² A dzisiaj poznajcie - gdyż nie przemawiam do waszych synów, którzy nie poznali i nie widzieli karcenia WIEKUISTEGO, waszego Boga - Jego wielkość, Jego przemożną rękę i Jego podniesione ramię. ³ Nadto Jego znaki, które w Micraim spełnił nad faraonem oraz nad całą jego ziemią. ⁴ I co uczynił micrejskiemu wojsku, koniom i jego wozom, na które - gdy was ścigali - rozlał wody morza Sitowia, i WIEKUISTY je zagubił aż po dzisiejszy dzień. ⁵ Także co uczynił dla was na pustyni, dopóki nie doszliście do tego miejsca. ⁶ I co uczynił Dathanowi i Abiramowi, synom Eliaba, syna Reubena, kiedy ziemia rozwarła swoją paszczę oraz ich pochłonęła; nadto ich namioty oraz wszelką istotę, która **była** w ich śladach, pośród całego Izraela. ⁷ Wasze oczy widziały wszystkie wielkie dzieła WIEKUISTEGO, których dokonał. ⁸ Przestrzegajcie więc wszystkich przykazań, które wam dzisiaj nakazuję, abyście się wzmocnili, poszli oraz zdobyli ziemię, do której idziecie, by ją posiąść. ⁹ Nadto byście długo żyli na ziemi, którą WIEKUISTY zaprzysiągł waszym ojcom, że im ją odda, a także ich potomstwu; ziemię opływającą mlekiem i miodem. ¹⁰ Gdyż ziemia do której idziesz, by ją zdobyć, nie jest jak ziemia Micraim, z której wyszliście; gdzie po posianiu twój nasienia, podlewałś je przy pomocy twoich nóg * jako warzywny ogród. ¹¹ Ale ziemia do której idziecie, by ją zdobyć - jest ziemią gór i dolin, z deszczu nieba nasycy się wodą. ¹² To ziemia, którą opiekuje się WIEKUISTY, twój Bóg. Oczy WIEKUISTEGO, twój Boga, **są** bezustannie na niej - od początku roku, aż po koniec roku. ¹³ A gdy będziecie słuchać Mych przykazań, które wam dzisiaj nakazuję, abyście miłowali WIEKUISTEGO, waszego Boga, oraz służyli Mu całym swoim sercem i całą waszą duszą - stanie się, ¹⁴ **że** wtedy dam wam na waszej ziemi w swoim czasie wczesny i późny * deszcz; i będziesz zbierał twoje zboże, twoje wino oraz twoją oliwę. ¹⁵ Dam też dla twój go bydła trawę na twoim polu i będziesz jadł, i się nasycisz. ¹⁶ Strzeżcie

się, abyście nie odeszli; by nie dało się uwieść wasze serce; byście służyli innym bogom i się **przed** nimi korzyli. ¹⁷ Inaczej zapłonie na was gniew WIEKUISTEGO i zamknie On niebo, i nie będzie deszczu, a ziemia nie wyda swojego plonu; szybko znikniecie z tej pięknej ziemi, którą WIEKUISTY wam oddaje.

¹⁸ Tak więc, przyjmijcie te Moje słowa do waszego serca oraz do waszej duszy; nawiążcie je jako znak na waszą rękę i niech będą przepaską między waszymi oczyma. ¹⁹ Nauczajcie ich waszych synów, mówiąc o nich, gdy będziesz w twoim domu, gdy pójdziesz drogą, gdy się położysz i gdy wstaniesz. ²⁰ Napiszesz je także na podwojach twojego domu oraz na twoich bramach. ²¹ By rozmnożyły się wasze dni oraz dni waszych synów - na ziemi, którą WIEKUISTY zaprzysiągł waszym ojcom, że im odda **na tyle** dni, ile niebo **będzie** nad ziemią. ²² Bo gdy będziecie przestrzegać wszystkich tych przykazań, które wam nakazuję spełniać, byście miłowali WIEKUISTEGO, waszego Boga, chodzili po wszystkich Jego drogach, oraz do Niego Ignęli - ²³ wtedy WIEKUISTY wypędzi przed waszym obliczem wszystkie owe ludy i zawiładniecie narodami większymi, i silniejszymi od was. ²⁴ Wasze będzie każde miejsce po którym pójdzie stopa waszej nogi. Wasza granica będzie od puszczy i Libanu oraz od rzeki, rzeki Eufrat - do morza zachodniego *. ²⁵ Nikt się nie ostoi przed wami; WIEKUISTY, wasz Bóg - jak wam przyrzekł - będzie szerzył przed wami strach i trwogę, na każdej ziemi po której pójdziecie.

²⁶ Oto przedstawiam wam dzisiaj błogosławieństwo i przekleństwo. ²⁷ Błogosławieństwo - jeśli usłuchacie przykazań WIEKUISTEGO, waszego Boga, które wam dzisiaj przykazuję. ²⁸ A przekleństwo - jeśli nie usłuchacie przykazań WIEKUISTEGO, waszego Boga, oraz zejdziecie z drogi, którą wam dzisiaj wskazuję, idąc za innymi bogami, których nie znacie.

²⁹ I będzie - gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wprowadzi cię do ziemi, do której idziesz, byś ją posiadał - że wtedy udzielił * błogosławieństwa na górze Gerezym, a przekleństwa na górze Ebal **. ³⁰ Oto one są tam, za Jardenem, na zachodzie, na drodze ku zachodowi słońca, w ziemi Kanaanejczyka, **który** osiadł na stepie, naprzeciw Gilgal *, w pobliżu dąbrowy More. ³¹ Bowiem przechodźcie za Jarden, aby wejść oraz osiąść tą ziemię, którą oddaje wam WIEKUISTY, wasz Bóg - zatem ją posiadziecie oraz w niej zamieszkacie. ³² Spełniajcie więc, wszystkie te ustawy i wyroki, które wam dziś przedstawiam.

***11,10** W Egipcie obszary poza Nilem nawadniane były kanałami oraz maszynami do wody, które poruszano rękami i nogami.

***11,14** Deszcz wczesny pada od października do grudnia, natomiast deszcz późny w kwietniu.

***11,24** czyli od puszczy Paran na południu - do Libanu na północy, oraz od Eufratu na wschodzie - do morza Śródziemnego.

***11,29** dokładnie: **złożysz ustami, mową**.

****11,29** kwitnąca góra Gerezym leży na północnej, a dziki i bezpłodny Ebal na południowej stronie miasta Sichem, późniejszego Nablus, zbudowanego w dolinie, pomiędzy tymi górami. Po powrocie z niewoli babilońskiej wzniesiono na Gerezym świątynię samarytańską, która została zburzona po 200 latach istnienia.

***11,30** istniały dwa Gilgale. Tu wymieniony oraz drugi, po wschodniej stronie Jerycha; patrz: [Jezusa, syna Nuna 4,19](#)

12. Oto ustawy i wyroki, które powinniście strzec i czynić na ziemi, którą ci oddaje WIEKUISTY, Bóg twoich ojców, abyś ją posiadał po wszystkie dni w których będziesz żył na tej ziemi. ² Do szczętu zburzycie wszystkie miejsca, na których służyły swoim bogom narody, które wygnacie - na wysokich górach, na pagórkach oraz pod każdym zielonym drzewem. ³ Rozwalicie ich ofiarnice, skruszycie ich posągi, a ich poświęcone gaje spalicie ogniem; także rozbijecie rzeźby ich bóstw i zgładzicie ich

imię z owego miejsca. ⁴ Nie czyńcie podobnych dla WIEKUISTEGO, waszego Boga.

⁵ A zwracajcie się tylko ku miejscu, które wybierze WIEKUISTY, wasz Bóg, ze wszystkich waszych pokoleń, by tam położyć Swoje Imię; ku Jego siedzibie się zwracajcie oraz tam będzie przychodził *.

⁶ Tam też będzie przynosił wasze całopalenia, rzeźne ofiary, wasze dziesięciny, dary waszych rąk, ofiary ślubne i wasze dobrowolne dary, pierwородne rogacizny i waszych trzód.

⁷ Tam je spożywajcie, przed obliczem WIEKUISTEGO, waszego Boga, i się weselcie - wy oraz wasze rodziny - wszelkim dobytkiem waszych rąk, którym pobłogosławił ci WIEKUISTY, twój Bóg.

⁸ Nie będziecie robili według tego wszystkiego, co my tu dzisiaj czynimy *; każdy - wszystko, co **jest** godziwe w jego oczach.

⁹ Bowiem nie dostąpiliście dotąd odpoczynku i posiadłości, którą WIEKUISTY, twój Bóg ci nadaje.

¹⁰ Ale gdy przejdziecie za Jarden i osiądziecie na ziemi, którą WIEKUISTY, wasz Bóg, was obdziela, i uspokoi was od wszystkich waszych wrogów, **co są** wokoło, i będziecie mieszkali bezpiecznie,

¹¹ wtedy, na to miejsce, które wybierze WIEKUISTY, wasz Bóg, by ustanowić w nim Swoje Imię - tam przynosić wszystko, co wam przykazuję: Całopalenia, ofiary rzeźne, wasze dziesięciny, dary waszych rąk i wszystko wybrane na wasze ślubne ofiary, które przyrzekaliście WIEKUISTEMU.

¹² Będziecie się weselić przed obliczem WIEKUISTEGO, waszego Boga - wy, wasi synowie, wasze córki, wasze sługi i służebnice, i Lewita, który **jest** w waszych bramach, ponieważ on nie ma części, ani udziału z wami.

¹³ Strzeż się, abyś nie składał swoich całopaleń na każdym miejscu, które sobie upatrzysz.

¹⁴ Ale tylko na tym miejscu, które wybierze WIEKUISTY, w jednym z twoich pokoleń. Tam składaj twoje całopalenia oraz tam czyń wszystko, co ci przykazuję.

¹⁵ Jednak z błogosławieństwa WIEKUISTEGO, twojego Boga, które ci użyczył, możesz zarzynać i spożywać mięso we wszystkich twoich bramach, ile tylko zapagnie twoja dusza; może je spożywać czysty oraz nieczysty, również sarnę albo jelenia *.

¹⁶ Tylko nie będziesz spożywał krwi; wylejesz ją na ziemię jak wodę.

¹⁷ Nie wolno ci spożywać w twoich bramach dziesięciny zboża, wina, twojej oliwy, pierwородnych twojej rogacizny i twoich trzód, ani żadnych twych ofiar ślubnych, które przyrzekałeś, dobrowolnych twoich darów, czy danin twoich rąk.

¹⁸ Lecz będziesz to spożywał tylko przed obliczem WIEKUISTEGO, twojego Boga, na miejscu, które WIEKUISTY, twój Bóg wybierze - **tak** ty, twój syn, twoja córka, twój sługa i twoja służebnica, i Lewita, który **jest** w twoich bramach; będziesz się wesełił przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem, wszelkim dobytkiem twoich rąk.

¹⁹ Strzeż się, abyś nie opuszczał Lewity po wszystkie dni na twej ziemi.

²⁰ Gdy WIEKUISTY, twój Bóg, rozszerzy twoją granicę, jak ci przyrzekł, a **ty** byś powiedział: Chciałbym spożywać mięso - dlatego, że twoja dusza zapagnie spożywać mięsa - możesz spożywać mięsa ile tylko zapagnie twoja dusza.

²¹ Jeśliby było zbyt odległym od ciebie miejsce, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg, by położyć tam Swoje Imię - wtedy zarzynaj z twojej rogacizny i twoich trzód, które ci dał WIEKUISTY **tak**, jak ci rozkazałem oraz spożywaj w twoich bramach ile zapagnie twoja dusza.

²² Spożywaj je tak, jak się spożywa sarnę, albo jelenia; mogą je spożywać zarówno czysty, jak i nieczysty.

²³ Jednak bądź wytrwałym, byś nie spożywał krwi; bowiem krew to jest dusza, więc nie spożywaj duszy wraz z mięsem.

²⁴ Nie spożywaj jej; wylewaj ją na ziemię jak wodę.

²⁵ Nie spożywaj jej, aby się dobrze wiodło tobie i twoim synom po tobie, gdy będziesz czynił **to**, co **jest** godziwe w oczach WIEKUISTEGO.

²⁶ Zabieraj tylko twoje świętości, które będziesz miał, oraz twoje ofiary ślubne i przychodź na miejsce, które wybierze WIEKUISTY.

²⁷ Spełniaj twoje całopalenia - mięso i krew - na ofiarnicy WIEKUISTEGO, twojego Boga; jednak krew twoich rzeźnych ofiar będzie wylana na ofiarnicy WIEKUISTEGO, twojego

Boga, a mięso możesz spożywać. ²⁸ Przestrzegaj i słuchaj wszystkich tych słów, które ci przekazuję, aby się dobrze wiodło tobie, i na wieki twoim synom po tobie, jeśli uczynisz **to**, co **jest** dobre oraz godziwe w oczach WIEKUISTEGO, twój Boga.

²⁹ Gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wytępi te narody, do których idziesz, byś je wytępił sprzed twój Boga oraz zamieszkaś w ich ziemi - ³⁰ strzeż się, abyś się nie usidlił idąc za nimi, po wytępieniu ich sprzed twój Boga, i abyś nie dążył za ich bogami, mówiąc: Jak te narody służyły swoim bogom - tak też i ja uczynię. ³¹ Nie postępuj tak względem WIEKUISTEGO, twój Boga, gdyż **te narody** czyniły dla swoich bogów wszelką ohydę, której nienawidzi; bo nawet swoich synów i swoje córki palą w ogniu **dla** swoich bogów.

*^{12,5} takie - wybrane przez Boga, nie przez ludzi - miejsce kultu, znajdowało się początkowo w Szylu

*^{12,8} gdzie kult ofiarny nie jest ostatecznie uregulowany i każdy składa ofiary w tym miejscu, gdzie się chwilowo znajduje Przybytek

*^{12,15} z uwagi na znaczne odległości, Bóg znosi obowiązujący na pustyni przepis, według którego wolno było spożywać mięso zwierząt, których krew i łój poszły na ołtarz. W ziemi obiecanej nie wszystkie zwierzęta muszą być ofiarą, podobnie jak zabijane w domu - sarna, czy jeleń

13. Starajcie się spełniać wszystko, co Ja wam przykazuję; nie dodawaj do tego, ani od tego nie odejmuj. **Objawienie 22,18** ² Gdyby powstał wśród ciebie prorok, albo widzący we snach oraz ci zapowiedział znak, albo cud, ³ i by się spełnił ten znak, albo cud, o którym ci powiedział, mówiąc: Pójdźmy za cudzymi bogami - których nie znasz, oraz im słuźmy - ⁴ nie usłuchasz słów takiego proroka, albo takiego widzącego we snach, gdyż **to** WIEKUISTY, wasz Bóg was doświadcza, aby poznać, czy całym waszym sercem i całą waszą duszą miłujecie WIEKUISTEGO, waszego Boga. ⁵ Chodźcie za WIEKUISTYM, waszym Bogiem, Jego się obawiajcie, przestrzegajcie Jego przykazań, słuchajcie Jego głosu, Jemu słuźcie oraz do Niego Ignijcie. ⁶ Zaś ów prorok, albo ów widzący we snach będzie uśmiercony, gdyż głosił odstępstwo od WIEKUISTEGO, waszego Boga - który was wyprowadził z ziemi Micraim i wyzwolił cię z domu niewoli - by cię zwieść z drogi, którą ci przykazał WIEKUISTY, abyś nią chodził; wytępisz to zło spośród siebie. ⁷ Gdyby cię zwodził twój brat, syn twojej matki, albo twój syn, albo twoja córka, albo żona na twoim łonie, albo twój przyjaciel, **który jest dla** ciebie jak twoje życie, potajemnie mówiąc: Pójdźmy i słuźmy cudzym bogom - których nie znałeś ani ty, ani twoi ojcowie, ⁸ z bóstw ludów, które są dookoła was; z bliższych ci, albo oddalonych od ciebie, od krańca ziemi, do krańca ziemi - ⁹ nie zgodzisz się z nim, ani go nie usłuchasz; także niech się nad nim nie ulituje twoje oko, nie żałuj go, ani go nie ukrywaj. ¹⁰ Ale zabij - jego zabijesz; twoja ręka będzie na nim pierwsza, by go uśmiercić, a potem ręka całego ludu. ¹¹ I ukamienujesz go na śmierć za to, że pragnął cię odwieść od WIEKUISTEGO, twój Boga, który cię wyprowadził z ziemi Micraim, z domu niewoli. ¹² Zaś cały Israel to usłyszysz, wystraszy się i nie spełnią wśród siebie postępuku tak niewłaściwego. ¹³ Jeśli usłyszysz, że w którymś z twoich miast, które ci na mieszkanie oddaje WIEKUISTY, twój Bóg, powiadają: ¹⁴ Wyszli spośród ciebie niecni ludzie i uwiedli mieszkańców swego miasta, mówiąc: Pójdźmy i słuźmy cudzym bogom - których nie znaliśmy. ¹⁵ Jeśli więc badałeś, dochodziłeś i dowiedziałeś się dokładnie, że oto **to** jest prawdą; pewną rzeczą, że stała się taka ohyda wśród ciebie - ¹⁶ to pozabijaj mieszkańców tego miasta ostrzem miecza, po złożeniu na nim zaklęcia oraz na wszystkim co w nim **jest**; także jego bydło podaj ostrzu miecza. ¹⁷ A całą jego zdobycz zbierzesz na środek rynku i spalisz ogniem - do szczętu miasto i całą jego zdobycz - z uwagi na WIEKUISTEGO, twój Boga. I pozostanie

wiecznym rumowiskiem, nie będzie więcej odbudowane. ¹⁸ Niech nie przylgnie do twojej ręki nic z tego zaklęcia, by WIEKUISTY się odwrócił od płonącego Swego gniewu, okazał ci miłosierdzie, zmiłował się nad tobą i cię rozmnożył, jak przysiągł twoim ojcom - ¹⁹ jeśli będziesz słuchał głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, przestrzegając wszystkich Jego przykazań, które ci dzisiaj przykazuję. Czyń **to**, co **jest** godziwe w oczach WIEKUISTEGO, twojego Boga.

14. Jesteście dziećmi WIEKUISTEGO, waszego Boga; nie czyńcie sobie nacięć, ani nie róbcie sobie nad waszymi oczyma łysiny po umarłym. ² Bo ty **jesteś** ludem poświęconym WIEKUISTEMU, twojemu Bogu; WIEKUISTY cię wybrał, abyś Mu był wyłącznym ludem, ze wszystkich ludów na powierzchni ziemi. ³ Nie spożywaj nic wstrętnego. ⁴ Oto zwierzęta, które możecie jadać: Byki *, owce i kozy; ⁵ jelenia, sarnę, łanię, koziorožca, bawołu, antylopę i żubra *, ⁶ oraz spośród bydła wszelkie bydło z rozdzielającym się kopytem, czyli z przecięciem rozdzielającym je na dwa półkopyta oraz przeżuwające żułek * - takie możecie jadać. ⁷ Jednak nie będziecie jadać z tych, które przeżuwają żułek, albo mają rozszczepione kopyta: Wielbłąda, zająca i góralka, ponieważ choć przeżuwają żułek, jednak nie mają oddzielonych kopyt; **są** one dla was nieczyste. ⁸ Wieprza - ponieważ choć ma oddzielone kopyta, jednak nie przeżuwa żułka; **jest** on dla was nieczystym; nie jadajcie ich mięsa oraz nie dotykajcie się ich padliny. ⁹ Oto co możecie jeść ze wszystkiego, co **jest** w wodzie: Cokolwiek, co ma płetwy i łuski - to możecie jadać. ¹⁰ Zaś wszystkiego, co nie ma płetw i łuski - nie będziecie jadać; to **jest** dla was nieczyste. ¹¹ Możecie jadać wszelkie czyste ptactwo. ¹² A oto czego z nich nie będziecie jadać: Orła, kondora, morskiego orła, ¹³ kani, sokoła i sępa *, ¹⁴ ani żadnego kruka w jego rodzajach; ¹⁵ ani strusia, sowy, czajki i jastrzębia w ich rodzajach; ¹⁶ ani puchacza, puszczyka i łabędzia; ¹⁷ ani pelikana, dzięcioła, czy nurka; ¹⁸ ani czapli i sójki w ich rodzajach, ani dudka i nietoperza. ¹⁹ Także wszelki skrzydlaty płaz **jest** dla was nieczysty; ich jadać nie należy. ²⁰ Możecie jeść wszelkie czyste ptactwo. ²¹ Nie jadajcie żadnej padliny *; oddasz to przychodniowi, który **jest** w twoich bramach, jeśli będzie to jeść; albo sprzedasz cudzoziemcowi. Gdyż ty **jesteś** ludem poświęconym WIEKUISTEMU, twojemu Bogu. Nie gotuj koźlęcia w mleku jego matki.

²² Oddzielaj dziesięcinę z całego plonu twojego wysiewu, który przychodzi rokrocznie z pola. ²³ Dziesięcinę twojego zboża, twojego moszczu, twojej oliwy oraz pierwotne byków i twoich owiec, będziesz spożywał przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem, na miejscu, które wybierze, aby ustanowić tam Swoje Imię *, abyś się nauczył obawiać WIEKUISTEGO, twojego Boga, po wszystkie dni. ²⁴ Zaś gdyby droga była daleką dla ciebie, tak, że nie mógłbyś tego donieść - gdyż pobłogosławił cię WIEKUISTY, twój Bóg - a zbyt odległym będzie miejsce, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg, aby położyć tam Swoje Imię; ²⁵ wtedy możesz to spieniężyć, a pieniądze zawiążesz na twojej ręce i pójdziesz na miejsce, które wybierze Sobie WIEKUISTY, twój Bóg. ²⁶ I wydasz te pieniądze na wszystko, czego zapragnie twoja dusza - na byki, na owce, na napoje oraz na wszystko, czego zażądała twoja dusza - i spożywaj tam, przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem, oraz się wesel, ty i twój dom. ²⁷ Także nie opuścisz Lewity, który **jest** w twoich bramach, ponieważ nie ma on ani części, ani udziału przy tobie. ²⁸ Zaś po upływie trzech lat, tego roku oddzielisz wszystkie dziesięciny z twoich plonów oraz złożysz je w twoich bramach *. ²⁹ I niech przyjdzie Lewita - bowiem nie ma on części, ani udziału przy tobie - i cudzoziemiec, sierota, wdowa, którzy są w twoich bramach, po czym niech spożywają oraz się nasycają, aby błogosławił ci WIEKUISTY, twój Bóg w każdej sprawie twych rąk, którą będziesz czynił.

*14,4 także: **krowy**

*14,5 najprawdopodobniejsze nazwy zwierząt. W oryginale są one opisane właściwościami; np.: zwierzę czerwonej maści, wąskoszyjne, deptające, szybko biegające

*14,6 czyli przeżuwające wcześniej połknięty pokarm

*14,13 w oryginale: ptaka bystrego lotu

*14,21 w oparciu o [III Mojżesza 17,15](#). Talmud nie zalicza do padliny śniętych ryb

*14,23 wg. Cylkowa mowa tu o drugiej dziesięcinie, wg. [12,6](#)

*14,28 wg. Cylkowa, w trzecim roku nie należy drugiej dziesięciny spożywać w miejscu świętym, lecz w domu

15. Po upływie siedmiu lat * urządź odpuszczenie **. ² A oto sposób odpuszczania: Każdy wierzyciel ma odpuszczać swoją wierzytelność, którą wypożyczył swojemu bliźniemu; nie będziesz nalegał na bliźniego oraz na swego brata, gdy ogłoszono odpuszczenie z uwagi na WIEKUISTEGO. ³ Na cudzoziemca możesz nalegać; ale **to**, co masz u twojego brata, twoja ręka odpuści. ⁴ Pośród ciebie nie powinien też być ubogi; gdyż WIEKUISTY będzie ci błogosławił na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie, abyś nią władał. ⁵ Jeśli tylko będziesz słuchał głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, starając się spełniać wszystkie te przykazania, które ci dzisiaj przykazuję, ⁶ **wtedy** WIEKUISTY, twój Bóg, pobłogosławi ci, jak ci przyrzekł i będziesz wypożyczał **pod zastaw** wielu narodom, a sam się nie zapożyczał, i będziesz panował nad wieloma narodami, a nad tobą nie będą panowały.

⁷ Zaś gdyby był u ciebie ubogi - któryś z twoich braci, w jednym z twoich miast na twej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg ci oddaje - nie czyń twardym swojego serca, ani nie zamykaj twojej ręki przed twoim ubogim bratem. ⁸ Lecz otwierać - otwieraj mu rękę i pożyczać - pożyczaj mu w miarę jego potrzeby, czego mu brakuje. [Mateusz 5,42](#); [Łukasz 6,34](#) ⁹ Strzeż się, aby nie powstała w twoim sercu myśl nikczemna, byś miał powiedzieć: Zbliży się siódmy rok - rok odpuszczenia. A twoje oko stałoby się nieżyczliwe dla twojego ubogiego brata i byś mu nie użyczył, a **on** by się poskarżył na ciebie WIEKUISTEMU, więc byłby na tobie grzech. ¹⁰ Dawać - dawaj mu i niech nie będzie niechętnie twoje serce, kiedy mu będziesz dawał; bowiem za to pobłogosławi cię WIEKUISTY, twój Bóg, we wszystkich twoich sprawach oraz w każdym przedsięwzięciu twojej ręki. ¹¹ Ponieważ nie zabraknie ubogich na ziemi, dlatego ci rozkazuję, mówiąc: Otwierać - otwieraj swoją rękę twojemu bratu, twojemu biednemu i ubogiemu na twej ziemi. ¹² Jeżeli był ci sprzedany twój brat, Ebrejczyk *, to niech ci służy sześć lat, a siódmego roku wypuścisz go od siebie na wolność.

¹³ Zaś gdy go puścisz od siebie wolno - nie puszczaj go z niczym. ¹⁴ Wyposażyć - wyposażysz go z twoich trzód, z twojego klepiska i z twojej tłoczni; udzielisz mu z tego, czym cię pobłogosławił WIEKUISTY, twój Bóg. ¹⁵ Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem w ziemi Micraim, a WIEKUISTY, twój Bóg, cię wyzwolił; dlatego dzisiaj ci to nakazuję. ¹⁶ Gdyby ci jednak powiedział: Nie pójdę od ciebie - dlatego, że cię umiłował twój dom, i **jest** mu dobrze przy tobie - ¹⁷ **wtedy** weźmiesz sztyło i przekłujesz mu ucho do drzwi, więc będzie on twoim sługą na zawsze; tak też uczynisz twojej służebnicy. ¹⁸ Niech ci się to nie okaże trudnym, że masz go puścić od siebie wolno, gdyż przez sześć lat zasłużył u ciebie **na** podwójną płacę najemnika. ¹⁹ Z wszelkiego pierwородnego, które się urodzi z twego bydła, albo z twojej trzody - samce poświęcisz WIEKUISTEMU, twojemu Bogu; nie użyjesz do pracy twojego pierwородnego byka, ani nie **będziesz** strzygł twoich pierwородnych owiec. ²⁰ Będziesz je jadał corocznie przed obliczem WIEKUISTEGO, twojego Boga - ty i twój dom - na miejscu, które WIEKUISTY wybierze. ²¹ Zaś jeśli by była na nim wada, jeśli by było chromym, albo ślepym, albo z jakąkolwiek złą wadą - nie zarzynaj go WIEKUISTEMU, twojemu Bogu. ²² Może je jeść w twoich bramach; zarówno czysty

jak i nieczysty; jak sarnę albo jelenia. ²³ Tylko nie będziesz spożywał jego krwi; wylewaj ją na ziemię jak wodę.

***15,1** wg. Talmudu - na końcu siedmioletniego okresu; wg. innych - przez cały rok kończący ten okres.

****15,1** także: **zostawienie, zaniechanie**

***15,12** spolszczone: Hebrajczyk

16. Przestrzegaj miesiąca Kłósów i spełniaj ofiarę paschalną WIEKUISTEMU, twojemu Bogu; gdyż w miesiącu Kłósów, WIEKUISTY, twój Bóg, wyprowadził cię nocą z Micraim. ² Zarzynaj twojemu Bogu, WIEKUISTEMU, ofiarę paschalną, trzodę i rogaciznę *, na miejscu, które WIEKUISTY wybierze, by tam ustanowić Swoje Imię. ³ Nie będziesz przy tym jadał kwaszonego; przez siedem dni będziesz przy tym jadał praśniki - chleb ńędzy, gdyż wyszedłeś w pośpiechu z ziemi Micraim. **Będziesz to jadał** po wszystkie dni twojego życia, abyś pamiętał dzień twojego wyjścia z ziemi Micraim. ⁴ Przez siedem dni, w całym twoim obrębie nie pokaże się u ciebie zakwas; niech nie przeleży do rana nic z mięsa, które zarznąłeś pierwszego dnia *, wieczorem. ⁵ Nie zarzynaj ofiary paschalnej w którymkolwiek z twych miast, które ci da WIEKUISTY, twój Bóg. ⁶ Lecz tylko na tym miejscu, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg, by ustanowić Swoje Imię. Tam masz zarzynać ofiarę paschalną - wieczorem, przy zachodzie słońca, w czasie twojego wyjścia z Micraim. ⁷ Potem ją upieczesz i spożyjesz na miejscu, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg; a nazajutrz możesz wrócić i pójść do twoich namiotów. ⁸ Przez sześć dni będziesz jadał praśniki, a siódmego dnia **będzie** uroczyste zebranie z uwagi na WIEKUISTEGO; nie zajmuj się pracą. ⁹ I odliczysz sobie siedem tygodni; od zapuszczenia sierpa w zboże zaczniesz liczyć siedem tygodni *. ¹⁰ Potem szczodrością darów twojej ręki - które złożysz w miarę jak cię pobłogosławi WIEKUISTY, twój Bóg - będziesz obchodził święto Tygodni * dla WIEKUISTEGO, twojego Boga. ¹¹ Na tym miejscu, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg, by tam ustanowić Swoje Imię, będziesz się weselił przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem - ty, twój syn, twoja córka, twój sługa, twoja służebnica i Lewita, który **jest** w twoich bramach; cudzoziemiec, sierota i wdowa, która **jest** pośród ciebie. ¹² Pamiętaj też, że byłeś niewolnikiem w Micraim, więc przestrzegaj i spełniaj te ustawy. ¹³ Kiedy zbierzesz z twojego klepiska i twej tłoczni, będziesz obchodził przez siedem dni święto Szłasów. ¹⁴ I będziesz się weselił w twoje święto - ty, twój syn, twoja córka, twój sługa, twoja służebnica, Lewita, cudzoziemiec, sierota i wdowa, którzy **będą** w twoich bramach. ¹⁵ Siedem dni świętuj **dla** WIEKUISTEGO, twojego Boga, na tym miejscu, które wybierze WIEKUISTY; gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, będzie ci błogosławił we wszystkich twoich plonach i w każdym dziele twych rąk, i będziesz zawsze wesół. ¹⁶ Trzy razy do roku każdy twój mężczyzna ukaże się przed obliczem WIEKUISTEGO, twojego Boga, na miejscu, które wybierze: W święto Praśników, w święto Tygodni oraz w święto Szłasów. I niech nikt nie ukaże się przed obliczem WIEKUISTEGO z prózną ręką, ¹⁷ lecz każdy z darem swojej ręki - według błogosławieństwa WIEKUISTEGO, twojego Boga, które ci użył.

¹⁸ We wszystkich twoich bramach *, które WIEKUISTY, twój Bóg, da ci w twych pokoleniach, ustanowisz sobie sędziów i urzędników, aby sądzili lud sprawiedliwym sądem. ¹⁹ Nie skrzywiał prawa, nie uwzględniaj osoby, ani nie bierz wziętku *; gdyż dar zaślepia oczy mądrych i płacze słowa sprawiedliwych. ²⁰ Za sprawiedliwością - podążaj za sprawiedliwością, abyś żył i posiadał ziemię, którą ci oddaje WIEKUISTY, twój Bóg. ²¹ Nie sadź sobie gaju z jakichkolwiek drzew przy ołtarzu WIEKUISTEGO, twojego Boga, który sobie wzniesiesz. ²² Nie wystawiaj sobie posągu, którego nienawidzi WIEKUISTY, twój Bóg.

*16,2 podstawą jest jagnię paschalne, oprócz innych, składanych w tym dniu ofiar

*16,4 czyli zabitego 14 Nissan (Abib), a spożywanego w nocy 15 Nissan.

*16,9 tzw. omer (co znaczy: snopek) liczony od drugiego dnia święta Pesach, czyli od początku żniwa

*16,10 hebr. Szawuot

*16,18 chodzi o bramy miast w których publicznie sądzono.

*16,19 także: daru, łapówki

17. Nie zarzynaj WIEKUISTEMU, twojemu Bogu, byka albo barana, który miałby wadę - jakąkolwiek ułomność; gdyż to jest wstrętne dla WIEKUISTEGO, twojego Boga. ² Gdyby pośród ciebie, w jakiegokolwiek z twoich siedzib, które WIEKUISTY, twój Bóg, ci odda, znalazła się niewiasta czy mężczyzna, który spełnił zło przed oczami WIEKUISTEGO, twojego Boga, przestępując Jego przymierze, ³ i poszedł, i służył obcym bogom oraz się korzył **przed** nimi; albo **przed** słońcem, **przed** księżycem, **przed** całym zastępem nieba, czego nie przykazałem - ⁴ a cię powiadomiono, usłyszałeś oraz dokładnie to zbadaleś, że to **jest** prawda, rzecz dowiedziona, że ta ohyda została spełniona w Israelu - ⁵ wtedy przyprowadzisz do twoich bram tego mężczyznę, albo tę niewiastę, którzy spełnili tą gorszącą rzecz, i tego mężczyznę, lub tą niewiastę ukamieniujesz kamieniami, aż pomrą *. ⁶ **Człowiek** skazany na śmierć będzie tracony na zeznanie dwóch świadków, albo trzech świadków; nie będzie tracony na zeznanie jednego świadka. [Mateusz 18,16](#); [Jan 8,17](#); [2 Koryntian 13,1](#); [Hebrajczyków 10,28](#) ⁷ Ręka świadków będzie na nim pierwsza, by go uśmiercić, a potem ręka całego ludu; i tak wypłenisz to zło spośród siebie. ⁸ Jeżeli w rzeczach spornych byłaby ci na sądzie za trudną jakaś sprawa, między krwią - a krwią, między sporem - a sporem i między ciosem - a ciosem w twoich bramach, wtedy wstaniesz oraz pójdziesz na miejsce, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg; ⁹ i przyjdiesz do kapłanów, Lewitów, albo do sędziego, który wówczas będzie oraz się zapytasz; więc ogłoszą ci wyrok Prawa. ¹⁰ I postąpisz według wyroku, który ci ogłoszą z tego miejsca, które wybierze WIEKUISTY; zatem postarasz się spełnić wszystko tak, jak ci wskażą. ¹¹ Postąpisz według wskazówki, którą ci wskażą oraz według Prawa, które ci powiedzą; nie zboczysz od słowa, które ci powiedzą ani na prawo, ani na lewo. ¹² Zaś kto by postąpił zuchwale i nie usłuchał kapłana, **który jest** tam postawiony ku służbie przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem, lub sędziego - ten człowiek niech umrze. Wypłenisz to zło z Israela, ¹³ by cały lud to usłyszał, bał się i więcej się nie rozzuchwalał. ¹⁴ Kiedy wejdiesz do ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg ci daje, i ją zdobędziesz, w niej osiadziesz, i powiesz: Ustanowię nad sobą króla, jak wszystkie okoliczne narody - ¹⁵ to ustanów nad sobą króla, którego wybierze WIEKUISTY, twój Bóg. Ustanów nad sobą króla spośród twoich braci; nie możesz przełożyć nad siebie cudzoziemca, który by nie był twoim bratem. ¹⁶ Tylko niech nie mnoży sobie koni, ani nie zawraca ludu do Micraim w celu namnożenia koni; gdyż WIEKUISTY wam powiedział: Nie wracajcie więcej tą drogą. ¹⁷ I niech nie mnoży sobie żon, by się nie odwróciło jego serce; także niech sobie nadmiernie nie nabywa srebra i złota. ¹⁸ A gdy zasiądzie na tronie swojego królestwa, niech odpisze sobie do zwoju duplikat tego Prawa - z tego, który jest przed obliczem kapłanów, Lewitów. ¹⁹ Niech u niego będzie, i niechaj go odczytuje po wszystkie dni swojego życia, aby się uczył obawiać WIEKUISTEGO, swojego Boga; przestrzegać wszystkich słów tego Prawa; tych ustaw, by je spełniać. ²⁰ By się nie wynosiło jego serce nad swymi braćmi, aby nie odstępował od przykazań ani na prawo, ani na lewo oraz by długo żył przy swym królestwie, **tak** on, jak i jego synowie wśród Israela.

*17,5 wyroki wykonywano poza miastem

18. Kapłani, Lewici - całe pokolenie Lewi, nie będą mieli części ani udziału przy Israelu; będą się żywić ofiarami ogniowymi WIEKUISTEGO oraz Jego udziałem. **1 Koryntian 9, 13** ² Nie będzie miał udziału wśród swoich braci; jego udziałem jest WIEKUISTY, jak mu powiedział. ³ Oto należność od ludu dla kapłanów: Od zarzynających ofiarę - byka bądź owcę - należy oddawać kapłanowi łopatkę, żuchwę i żołądek. ⁴ **Nadto** pierwociny twojego zboża, twojego wina i twej oliwy; także oddasz mu pierwociny wełny twoich owiec. ⁵ Gdyż wybrał go WIEKUISTY, twój Bóg, ze wszystkich twoich pokoleń, aby po wszystkie czasy stał do usługi w Imię WIEKUISTEGO - on oraz jego synowie. ⁶ A kiedy Lewita z któregośkolwiek twego miasta, gdzie zamieszkuje, z całego Israela, zechce przyjść - to niech przyjdzie według pragnienia swojej duszy na to miejsce, które wybierze WIEKUISTY. ⁷ I będzie służył w Imię WIEKUISTEGO, swojego Boga, tak jak wszyscy Lewici, jego bracia, **którzy** stają tam przed obliczem WIEKUISTEGO. ⁸ Niech korzystają z równych części; oprócz tego co by sprzedał z ojcowizny. ⁹ Kiedy wejdiesz do ziemi, którą odda ci WIEKUISTY, twój Bóg, wtedy nie ucz się czynić według ohyd tamtych narodów. ¹⁰ Niech się u ciebie nie znajduje **taki, co** przeprowadza przez ogień swojego syna, lub córkę; ani wróżbita, ani wieszczbiarz, ani guślarz, ani czarodziej; ¹¹ ani związany z czarami, ani **taki, co** wzywa duchy, ani znachor, ani **ten, który** bada umarłych. ¹² Gdyż dla WIEKUISTEGO **jest** obmierżłością każdy, co to czyni; i za te obmierżłości WIEKUISTY, twój Bóg, wypędza ich przed twym obliczem. ¹³ Bądź nieskazitelny przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem. ¹⁴ Bo te narody, które wypędzasz, słuchają wieszczbiarzy i wróżbitów - lecz tobie nie przeznaczył takich WIEKUISTY, twój Bóg. ¹⁵ Z pośród ciebie, z twoich braci, proroka jak mnie ustanowi ci WIEKUISTY, twój Bóg; jego słuchajcie. **Jan 1,46; Dokonania 3,22** ¹⁶ Bo przy Chorebie, w dzień zgromadzenia żądałeś od WIEKUISTEGO, twojego Boga, mówiąc: Niech więcej nie usłyszę głosu WIEKUISTEGO, mojego Boga, oraz niech nie zobaczę więcej tego wielkiego ognia, abym nie umarł. **Hebrajczyków 12,19** ¹⁷ Wtedy WIEKUISTY do mnie powiedział: Pięknym **jest** to, co powiedzieli. ¹⁸ Ustanowię im, spośród ich braci, proroka * podobnego do ciebie i włożę Moje słowa w jego usta, więc będzie im mówił wszystko, cokolwiek **mu** rozkażę. **Jan 4,25** ¹⁹ I stanie się, że ktokolwiek nie usłucha Moich słów, które będzie wypowiadał w Moim Imieniu - **S*** tego Ja pomszczę na samym Sobie. ²⁰ Jednak prorok, który się odważy cokolwiek powiedzieć w Moim Imieniu, czego mu powiedzieć nie rozkazałem, albo który by przemawiał w imieniu cudzych bogów - taki prorok niech umrze. ²¹ A gdybyś powiedział w swoim sercu: Jak my mamy poznać słowo, którego nie wypowiedział WIEKUISTY? ²² Cokolwiek wypowie prorok w Imię WIEKUISTEGO, a słowo to się nie stanie, ani się nie spełni - to jest słowo, którego nie wypowiedział WIEKUISTY; prorok je wypowiedział rozmyślnie *; nie trwóż się przed nim.

***19,18** także: **rzecznika, mówcę**

***19,19 C** tego ja będę poszukiwał na nim

***19,22 BG** z **hardości**

19. Gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wytępi narody, których ziemię WIEKUISTY, twój Bóg ci oddaje i je wypędzisz, i zamieszkaszkasz w ich miastach oraz w ich domach - ² wtedy oddzielisz sobie trzy miasta pośród twojej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie. ³ Uporządkujesz sobie drogę oraz rozdzielisz na trzy części obręb twojej ziemi, którą ci da WIEKUISTY, twój Bóg, po to, by mógł tam uciekać każdy zabójca. ⁴ A tak ma się rzecz co do zabójcy, który tam może uciekać, aby zachować życie: Kto nieumyślnie zabije swojego bliźniego, a nie był przedtem jego nieprzyjacielem; ⁵ albo gdyby ktoś poszedł do lasu ze swoim bliźnim rąbać drwa i

zamachnęła się jego ręka z siekierą, a żelazo zsunęło się z toporzyska oraz trafiło jego bliźniego tak, że umarł - taki niech się schroni do jednego z tych miast, aby zachować życie. ⁶ By mściciel krwi, gdy rozpali się jego serce, nie ścigał zabójcy oraz go nie doścignął na dalekiej drodze i go nie zabił - bo przecież nie zasłużył na śmierć, przedtem nie będąc jego wrogiem. ⁷ Dlatego nakazuję ci, mówiąc: Oddzielisz sobie trzy miasta. ⁸ A gdy WIEKUISTY, twój Bóg, rozszerzy twoje granice, jak zaprzysiągł twym ojcom, i da ci całą ziemię, którą przyrzekł dać twoim przodkom; ⁹ jeśli będziesz się starał spełniać wszystkie przykazania, które dzisiaj ci przykazuję - byś miłował WIEKUISTEGO, twój Bóg oraz po wszystkie dni chodził Jego drogami - wtedy dodasz sobie jeszcze trzy miasta do owych trzech miast. ¹⁰ By nie była przelewana niewinna krew wśród twej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie i nie spadła na ciebie wina krwi.

¹¹ Gdyby jednak ktoś był nieprzyjacielem swojego bliźniego oraz **na** niego czyhał, po czym na niego powstał i zabił swego bliźniego na śmierć oraz schronił się do jednego z tych miast - ¹² wtedy starsi jego miasta poślą, zabiorą go stamtąd i wydadzą go w ręce mściciela krwi, aby umarł. ¹³ Niechaj nie oszczędza go twoje oko; zetrzesz krew niewinnego z Izraela, a będzie ci dobrze. ¹⁴ Nie przesuwaj granicy twojego bliźniego, którą poprzednicy * zakreślili w twoim udziale, udzielonym ci na ziemi, którą odda ci w posiadanie WIEKUISTY, twój Bóg. ¹⁵ Nie podnieście się jeden świadek przeciwko człowiekowi odnośnie jakiegokolwiek winy, w jakimkolwiek przestępstwie bądź w jakimkolwiek grzechu, którego by się dopuścił; na zeznaniu dwóch świadków, albo na zeznaniu trzech świadków będzie stwierdzona **dana** rzecz. ¹⁶ Gdyby wystąpił przeciw komuś niesprawiedliwy świadek, obwiniając go o występki - ¹⁷ wtedy staną ci dwaj ludzie, co mają spór, przed obliczem WIEKUISTEGO, przed kapłanami i sędziami, którzy wówczas będą, ¹⁸ i sędziowie zbadają to dokładnie - a oto ów świadek **jest** fałszywym świadkiem; fałszywie świadczył przeciw swojemu bratu. ¹⁹ Wtedy mu uczynicie **tak**, jak zamierzał uczynić swojemu bratu; wypłenisz zło spośród siebie. ²⁰ A drudzy to usłyszą i się wystraszą, i nie uczynią więcej tak zdołanej rzeczy pośród ciebie. ²¹ Niech nie oszczędza twoje oko; duszę - za duszę *, oko - za oko, ząb - za ząb, rękę - za rękę, nogę - za nogę. [Mateusz 5,38](#)

***19,14** pierwotnego podziału dokonali: Jezus, syn Nuna i Elazar

***19,21** także: **życie – za życie**

20. Gdy wyruszysz na wojnę przeciw twojemu wrogowi i zobaczysz konie, wozy oraz lud liczniejszy od siebie - nie obawiaj się ich; gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, który cię wyprowadził z ziemi Micraim, **jest** z tobą. ² Zatem gdy będziecie się szykowali do wojny, **niechaj** wystąpi kapłan oraz przemówi do ludu. ³ I im powie: Słuchaj Izraelu! Teraz wychodźcie do walki z waszymi wrogami; niechaj nie zmięknie wasze serce; nie obawiajcie się, nie trwóźcie się oraz nie drżycie przed nimi. ⁴ Gdyż WIEKUISTY, wasz Bóg, idzie z wami, aby walczyć za was z waszymi wrogami i aby was wspomagać. ⁵ Następnie przemówią do ludu przełożeni oraz powiedzą: Jeżeli jest ktoś, **kto** zbudował nowy dom, a jeszcze w nim nie mieszkał - niech idzie i wróci do swojego domu, aby nie zginął na wojnie, a kto inny by w nim zamieszkał. ⁶ Albo jeśli jest ktoś, **kto** zasadził winnicę, ale jeszcze jej nie zaczął użytkować - niech pójdzie i wróci do swojego domu, aby nie zginął na wojnie, a kto inny by z niej użytkował *. ⁷ Albo jeśli jest ktoś, **kto** zaślubił kobietę, ale jeszcze jej nie pojął - niech pójdzie i wróci do swego domu, aby nie zginął na wojnie, a pojął by ją ktoś inny. ⁸ Niech przełożeni dalej przemawiają do ludu i powiedzą: Jeśli jest ktoś bojaźliwy i lęklivego serca - niech pójdzie i wróci do swojego domu, by nie czynił lęklwym serca swoich braci, jakim **jest** jego serce. ⁹ A gdy przełożeni przestaną przemawiać do ludu, wyznaczą

na czoło narodu wodzów nad oddziałami. ¹⁰ Zaś kiedy pociągniesz do miasta, by je zdobyć, przedłożysz mu pokój. ¹¹ Jeżeli odpowie ci pokojem oraz ci się otworzy - wtedy cały lud, **który** się tam znajduje, stanie się twoim hołdownikiem oraz będzie ci służył. ¹² Ale jeśli nie uczyni z tobą pokoju, ale wytoczy ci wojnę - wtedy je oblegaj. ¹³ A gdy WIEKUISTY, twój Bóg, wyda je w twoje ręce - pozabijaj wszystkich jego mężczyzn ostrzem miecza. ¹⁴ Zagarniesz sobie tylko kobiety i dzieci, bydło oraz wszystko co będzie w mieście - cały jego łup; i będziesz spożywał łupy twoich wrogów, które ci oddał WIEKUISTY, twój Bóg. ¹⁵ Tak postąpisz ze wszystkimi miastami bardzo odległymi od ciebie, które nie należą do miast tych narodów *. ¹⁶ Jednak z miast tych ludów, które WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie, nie zostawisz przy życiu żadnej duszy. ¹⁷ Lecz poddasz ich zaklęciu: Chyttejczyka, Emorejczyka, Kanaanejczyka, Peryzejczyka, Chywitę i Jebusytę * - jak ci rozkazał WIEKUISTY, twój Bóg; ¹⁸ by nie uczyli was postępować według wszystkich obmierzłości, które spełniają z uwagi na swoich bogów i abyście nie grzeszyli przeciwko WIEKUISTYEMU, waszemu Bogu. ¹⁹ Gdy będziesz oblegał miasto przez długi czas, aby je zawojować i zdobyć, nie niszczyj jego drzew, podnosząc na nie siekierę; nie ścinaj ich, ponieważ możesz z nich jeść. Bo czy polne drzewo **jest** człowiekiem, by ulegało twojemu oblężeniu? ²⁰ Tylko takie drzewo, o którym wiesz, że nie jest drzewem pożywiającym - takie możesz niszczyć i ścinać, by budować zasieki przeciw miastu, **które** z tobą prowadzi wojnę, dopóki nie ulegnie.

***20,6** dokładnie: **zdjął z winnicy znamię świętości**

***20,15** najprawdopodobniej nie należących do siedmiu plemion kanaanejskich.

***20,17** opuszczono tu plemię Girgaszi; porównaj: [V Mojżesza 7,1](#)

21. Jeżeli znaleziono kogoś, kto leży na polu, a został zabity na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie i nie wiadomo kto go zabił - ² wtedy twoi starsi oraz twoi sędziowie wyjdą i rozmierzą **ziemię** do miast, które **są** wokoło zabitego; ³ a z miasta, które okaże się najbliższe zabitego, starsi wezmą z tego miasta jałowicę, którą się nie posługiwano i która nie ciągnęła jeszcze w jarzmie, ⁴ po czym starsi tego miasta zaprowadzą tą jałowicę do nie wysychającej doliny, nie zaoranej, ani nie zasianej, i w dolinie złamią kark jałowicy. ⁵ Wtedy podejżą kapłani, synowie Lewiego - gdyż wybrał ich WIEKUISTY, twój Bóg, aby Mu służyli oraz błogosławili w Imieniu WIEKUISTEGO, i według ich orzeczenia zostaje rozstrzygany każdy spór oraz każde uszkodzenie - ⁶ a wszyscy starsi tego miasta, najbliżsi zabitego, umyją swoje ręce nad jałowicą *, której złamano kark w dolinie. ⁷ I oświadczą, mówiąc: Nasze ręce nie przelały tej krwi, a nasze oczy **tego** nie widziały. ⁸ Wybacz Twojemu ludowi, Israelowi, który Ty, WIEKUISTY, wyzwoliłeś; nie dopuszczaj niewinnej krwi wśród Twojego ludu, Israela i niechaj będzie im wybaczoną ta krew. ⁹ Zatem ty, jeśli chcesz czynić co prawe w oczach WIEKUISTEGO - ścieraj spośród siebie niewinną krew.

¹⁰ Kiedy wyruszysz na wojnę przeciwko twoim wrogom, a WIEKUISTY, twój Bóg, wyda ich w twoje ręce i zabierzesz z nich do niewoli - ¹¹ a zobaczysz pomiędzy zabranymi nadobnej postaci niewiastę, rozmiłujesz się w niej i zechcesz ją pojąć za żonę - ¹² wtedy wprowadzisz ją do twojego domu, i niech ostrzyże swoją głowę, obetnie swoje paznokcie *, ¹³ zdejmie z siebie szatę swojej niewoli oraz zamieszka w twoim domu, oplakując swojego ojca i swoją matkę * przez miesiąc czasu; potem możesz do niej przyjść i ją pojąć, aby została twoją żoną. ¹⁴ A gdyby ci się więcej nie podobała - puścisz ją według swojej woli *; ale jej nie sprzedasz za pieniądze. Nie panuj nad nią za to, że ją zhańbiłeś. ¹⁵ Jeśli ktoś miałby dwie żony - jedną kochaną, a drugą znienawidzoną - i urodziły mu synów - kochana i znienawidzona - a

pierworodnym byłby syn tej znienawidzonej, ¹⁶ wtedy rozdzielając pomiędzy swoich synów to, co posiada, nie będzie mógł dać pierwszeństwa synowi ukochanej nad pierworodnym synem znienawidzonej. ¹⁷ Lecz uzna **za** pierworodnego syna znienawidzonej, by mu oddać podwójną część wszystkiego, co się u niego znajduje; ponieważ on **jest** pierwiastkiem jego siły; jego jest prawo pierworództwa. ¹⁸ Jeśli ktoś miał rozpustnego oraz krnąbrnego syna, który nie słucha głosu swojego ojca i głosu swojej matki; karcili go, ale ich nie słuchał; ¹⁹ wtedy wezmą go - ojciec i jego matka, oraz zaprowadzą do starszych miasta, do bramy swojego miejsca, ²⁰ i powiedzą do starszych swojego miasta: Ten nasz syn jest rozpustnym i krnąbrnym, nie słucha naszego głosu, jest żarłokiem i pijakiem. ²¹ Zatem ukamienują go na śmierć kamieniami wszyscy mieszkańcy jego miasta; i tak wyplenisz zło spośród siebie; a cały Israel usłyszy i się ulęknie. ²² A gdyby się na kimś znalazł śmiertelny grzech i został stracony, i powiesiłeś go na drzewie * - ²³ niech jego trup nie przenocuje na drzewie, lecz pochować - pochowasz go tego samego dnia, gdyż został powieszony **na skutek** przekleństwa Boga; nie kalaj twojej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie. [Galacjan 3,13](#)

*^{21,6} na znak ich niewinności

*^{21,12} na znak żałoby

*^{21,13} która jakby dla niej umarła

*^{21,14} inni: Tak, żeby została panią siebie

*^{21,22} wieszanie uprzednio straconych zbrodniarzy było publicznym stwierdzeniem wobec Nieba i ludzi, że sprawiedliwości stało się zadość. Wieszanie stanowiło obostrzenie kary. Patrz: [Jezusa syna Nuna 10,26](#); [2 Samuela 4,12](#)

22. Nie będziesz spoglądał na byka swojego brata, albo na jego owcę, **które są** zabłąkane oraz się względem nich ociągał; odprowadzisz je z powrotem do twojego brata. ² A gdyby twój brat nie był bliskim, względnie go nie znasz - zapędź je do swojego domu i niech będą u ciebie dopóki ich nie odszuka twój brat, a wtedy mu je zwrócisz. ³ Tak też postąpisz z jego osłem, tak postąpisz z jego szatą, tak postąpisz z każdą zgubą twojego brata, która mu zginęła, a **ty** ją znajdziesz; nie wolno ci się ociągać. ⁴ Nie będziesz spoglądał na osła twojego brata, albo na jego byka, **które** upadły na drodze, oraz się względem nich ociągał; razem z nim je podźwignij. ⁵ Niech na kobiecie nie znajdzie się strój * mężczyzny i niech mężczyzna nie ubiera się w szatę kobiety; gdyż jest ohydny dla WIEKUISTEGO, twojego Boga, każdy, kto to czyni.

⁶ Gdybyś w drodze, na jakimkolwiek drzewie, albo na ziemi, napotkał przed tobą ptasie gniazdo z pisklętami, albo jajeczkami, a matka siedzi na pisklętach, albo jajeczkach - nie zabieraj matki wraz z młodymi; ⁷ matkę puścisz wolno, a młode możesz sobie zabrać; by ci się dobrze wiodło i abyś długo żył. ⁸ Kiedy zbudujesz nowy dom - zrobisz poręcz wokół swego dachu *, abyś nie sprowadził krwi na twój dom, gdyby ktoś z niego spadł. ⁹ Nie zasiewaj swojej winnicy mieszanym gatunkiem *, by przypadkiem nie przepadła obfitość wysiewu siania, a także urodzaj winnicy. ¹⁰ Nie będziesz orał razem bykiem i osłem. ¹¹ Nie ubierzesz się w mieszane szaty - razem z wełny i lnu. ¹² Na czterech skrajach twojej szaty, którą się okrywasz, porobisz sobie sznurki. [Mateusz 23,5](#) ¹³ Kiedy ktoś pojmie żonę, wejdzie do niej oraz ją znienawidzi, ¹⁴ i będzie jej zarzucał zmyślane rzeczy; rozpuści o niej złą wieść i powie: Pojąłem tą kobietę, a **gdy** się do niej zbliżyłem, nie znalazłem u niej dziewictwa - ¹⁵ wtedy ojciec dziewczyny i jej matka wezmą oraz wyniosą do bramy, przed starszych miasta, oznaki dziewictwa tej dziewczyny. ¹⁶ A ojciec dziewczyny powie do starszych: Moją córkę oddałem za żonę temu mężowi, zaś on ją znienawidził. ¹⁷ I oto zarzuca jej zmyślane rzeczy, mówiąc: Nie znalazłem u twojej

córki dziewictwa - a oto oznaki dziewictwa mojej córki; po czym rozłożą szatę * przed starszymi miasta. ¹⁸ Wtedy starsi wezmą owego męża i go skarżą *. ¹⁹ Skażą go na zapłatę stu srebrników i oddadzą je ojcu dziewczyny, ponieważ ów mąż rozpuścił złą wieść o izraelskiej dziewicy; zaś ona pozostanie jego żoną - nie będzie się mógł z nią rozwieść po wszystkie swoje dni. ²⁰ Gdyby jednak ta rzecz była prawdą i nie znalazły się oznaki dziewictwa tej dziewczyny, ²¹ wtedy wyprowadzą dziewczynę ku drzwiom domu jej ojca, a mieszkańcy miasta ukamienują ją kamieniami * za to, że dopuściła się haniebnego czynu w Izraelu, popełniając nierząd w domu swojego ojca; tak wypłenisz zło spośród siebie. ²² Gdyby był znaleziony ktoś, kto obcuje z zamężną kobietą - niechaj oboje umrą; i mężczyzna, co obcuje z obcą kobietą, i kobieta; wypłenisz zło z Izraela. ²³ A gdyby była panna - dziewica zaręczona mężczyźnie, a w mieście ktoś by ją napotkał i z nią obcował, ²⁴ wtedy wyprowadzicie oboje do bramy tego miasta oraz ukamienujecie ich kamieniami, aż umrą; dziewczynę za to, że nie wołała w mieście; zaś mężczyznę za to, że zhańbił żonę * swojego bliźniego; wypłenisz zło spośród siebie. ²⁵ Jednak jeśli ktoś napotkał zaręczoną dziewczynę na polu, porwał ją i z nią obcował - wtedy umrze sam mężczyzna, który z nią obcował. ²⁶ Zaś dziewczynie nic nie uczynisz; na dziewczynie nie ciąży grzech śmiertelny; bo ta sprawa jest taka, jak gdyby ktoś powstał na swojego bliźniego oraz go zamordował. ²⁷ Przecież ją spotkał na polu, a zaręczona dziewczyna nie mogła wołać, bo nie było nikogo, kto by ją ocalił. ²⁸ Zaś gdyby ktoś napotkał pannę, dziewczynę niezaręczoną, porwał ją i z nią obcował, i tak by ich zastano - ²⁹ wtedy mężczyzna, który z nią obcował, da ojcu dziewczyny pięćdziesiąt srebrników, a ona będzie mu żoną dlatego, że ją zhańbił; nie będzie mógł się z nią rozwieść po wszystkie dni swojego życia.

*22,5 zarówno ubiór, jak i broń

*22,8 dachy na Wschodzie były płaskie i często na nie wchodziło

*22,9 np. zbożem lub warzywami pomiędzy winnymi szczepami

*22,17 także: sukno; BG prześcieradło

*22,18 najprawdopodobniej tylko napomnieniem; według Talmudu wymierzaniem 39 uderzeń.

*22,21 według Talmudu - po stwierdzeniu przez świadków tego faktu

*22,24 zaręczyny są w Izraelu początkiem małżeństwa.

23. Nikt nie pojmie żony swojego ojca * i nie odkryje poły ** swojego ojca. ² Do zgromadzenia WIEKUISTEGO nie wejdzie trzebieniec *, ani rzezaniec **. ³ Do zgromadzenia WIEKUISTEGO nie wejdzie bękart; nawet jego dziesiąte pokolenie nie wejdzie do zgromadzenia WIEKUISTEGO. ⁴ Do zgromadzenia WIEKUISTEGO nie wejdzie Ammonita i Moabita; nawet dziesiąte ich pokolenie nie wejdzie do zgromadzenia WIEKUISTEGO, ⁵ dopóki jest ten porządek. ⁵ Za to, że kiedy szliście z Micraim, nie wyszli wam na drogę z chlebem i wodą, oraz za to, że w Arm-Naharim najęto przeciw tobie Bileama, syna Beora z Pethor, aby was przeklinał. ⁶ Lecz WIEKUISTY, twój Bóg, nie chciał wysłuchać Bileama, i WIEKUISTY, twój Bóg, obrócił ci przekleństwo w błogosławieństwo dlatego, że WIEKUISTY, twój Bóg, cię umiłował. ⁷ Nie szukaj pokoju, ani ich dobra; po wszystkie twoje dni, na wieki.

⁸ Nie pogardzaj Edomitą, bo on jest twoim bratem; nie pogardzaj Micrejczykiem, bo byłeś przychodniem na jego ziemi. ⁹ Dzieci, które im się zrodzą w trzecim pokoleniu, mogą wejść do zgromadzenia WIEKUISTEGO.

¹⁰ Gdy wyruszysz do obozu przeciwko twoim wrogom, wystrzegaj się wszelkiej, szkodliwej rzeczy. ¹¹ Jeżeli pośród ciebie znajdzie się ktoś nieczysty z powodu nocnej przygody - niech wyjdzie poza obóz i nie przychodzi do obozu. ¹² A ku wieczorowi niech się wykąpie w wodzie i po zachodzie słońca może wrócić do obozu.

¹³ Będziesz też miał poza obozem ustronie, gdzie będziesz mógł wychodzić do ustępu. ¹⁴ I będziesz miał patyk na rzemieniu i nim rozkopiesz, kiedy usiądziesz na

ustępie, po czym zakryjesz swą nieczystość. ¹⁵ Gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, chodzi pośród twojego obozu, aby cię wybawiał oraz poddawał ci twoich wrogów; dlatego niech twój obóz będzie święty, by nie zobaczył u ciebie nic hańbiącego i od ciebie się nie odwrócił.

¹⁶ Nie wydasz panu jego niewolnika, jeśli od swego pana schronił się do ciebie. ¹⁷ Niech wśród ciebie zamieszka z tobą na tym miejscu, które sobie wybierze, w którymkolwiek z twych miast, gdzie mu się podoba - nie uciemężaj go.

¹⁸ Nie będzie nierządniczy z córek Izraela, ani nie będzie nierządników z synów Izraela. ¹⁹ Na skutek jakiegoś ślubu, nie wnoś do domu WIEKUISTEGO, twojego Boga, zapłaty * nierządniczy, ani zapłaty za psa; bowiem jest wstrętem dla WIEKUISTEGO, twojego Boga, jedno i drugie. ²⁰ Nie dasz lichwy * twojemu bratu - lichwy od pieniędzy, lichwy od żywności, lichwy od jakiegokolwiek rzeczy, którą się oddaje na lichwę. ²¹ Cudzoziemcowi możesz dawać na lichwę, ale twojemu bratu nie dawaj na lichwę; aby na ziemi do której wchodzisz, by ją posiadać, błogosławił ci WIEKUISTY, twój Bóg, w każdym przedsięwzięciu twoich rąk. ²² Gdybyś WIEKUISTEMU, twojemu Bogu, ślubował ślub, nie ociągaj się go spełnić; gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, poszukiwał go będzie od ciebie; więc byłby na tobie grzech.

²³ Zaś jeśli zaprzestasz ślubować - nie będzie na tobie grzechu. ²⁴ Przestrzegaj słowa twoich ust i spełniaj jak ślubowałaś WIEKUISTEMU, twojemu Bogu; to, co dobrowolnie wypowiedziałaś swoimi ustami. ²⁵ Gdy wejdiesz do winnicy twojego bliźniego, możesz jeść winne grona według twojego upodobania, do syta; ale nie bierz do twojego naczynia. ²⁶ Kiedy wejdiesz w zboże twojego bliźniego, możesz twą ręką narwać kłosów; lecz nie zapuszczaj sierpa w zboże twojego bliźniego.

*23,1 macochy

**23,1 skraja szaty, lub kołdry

*23,2 zraniony potłuczeniem

**23,2 eunuch

*23,19 także: opłaty najmu, zysku

*23,20 inni: nie oddawaj na lichwę; nie bierz lichwy

24. Kiedy ktoś pojmie żonę i stanie się jej małżonkiem, a się zdarzy, że nie znajdzie upodobania w jego oczach, ponieważ znalazł w niej coś sprośnego - niech jej napisze list rozwodowy, da w jej rękę oraz puści ją ze swojego domu. [Mateusz 5,31](#); [Marek 10,7](#) ² Zatem ona wyjdzie z jego domu, pójdzie i wyjdzie za drugiego męża. ³ Zaś jeżeli znenawidzi ją i ten drugi mąż - napisze jej list rozwodowy, da w jej rękę i puści ją ze swego domu; albo gdy umrze ów drugi mąż, który pojął ją sobie za żonę - ⁴ wtedy jej pierwszy mąż, który ją puścił, nie może jej pojąć powtórnie, aby była mu żoną po tym, kiedy została skażoną, gdyż to jest ohydą przed WIEKUISTYM; nie kalaj ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w posiadanie.

⁵ Jeśli ktoś się świeżo ożenił, niechaj nie wyrusza na wojnę, niech nie zwracają się do niego w jakiegokolwiek sprawie, niech zostanie swobodnym w swoim domu przez cały rok i rozwesela swoją żonę, którą pojął.

⁶ Nikt nie weźmie w zastaw żaren, albo kamienia młyńskiego, gdyż taki bierze w zastaw życie. ⁷ Jeśli złapano człowieka, który ukradł kogokolwiek ze swoich braci, z synów Izraela, i nad nim zapanował oraz go sprzedał - wtedy taki złodziej umrze; wypłenisz zło spośród siebie. ⁸ Bądź przezornym wobec zarazy trądu, byś ściśle przestrzegał oraz spełniał wszystko, co wam wskażą kapłani, Lewici, jak im przykazałem; strzeżcie tego i czyńcie. ⁹ Pamiętaj, co WIEKUISTY, twój Bóg, na drodze uczynił Miriam, gdy szliście z Micraim.

¹⁰ Kiedy masz u twojego bliźniego wierzycielność - jakąkolwiek wierzycielność, nie wchodź do jego domu, aby wziąć od niego zastaw. ¹¹ Pozostań na ulicy, a człowiek,

którego jesteś wierzycielem, wyniesie ci zastaw na ulicę. ¹² A jeżeli to biedny człowiek - nie kładź się z jego zastawem. ¹³ Zwrócisz mu zastaw wraz z zachodem słońca, by się położył w swojej odzieży oraz ci błogosławił; a będzie ci to poczytane za jałmużnę ^{S*} przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem.

¹⁴ Nie skrzywdzisz najemnika, biednego i ubogiego z twoich braci, lub z cudzoziemców, którzy są w twoim kraju, w twych bramach. ¹⁵ Tego samego dnia dasz mu jego zapłatę; niech nie zajdzie nad tym słońce, gdyż jest biednym i na tym opiera on swoje życie; oby się nie poskarżył na ciebie przed WIEKUISTYM i nie była na tobie wina. [Jakuba 5,4](#) ¹⁶ Ojcowie nie poniosą śmierci za * dzieci, ani dzieci nie poniosą śmierci za ojców; każdy poniesie śmierć za swój występki. ¹⁷ Nie naginaj prawa cudzoziemca, sieroty, ani nie bierz w zastaw sukni wdowy. ¹⁸ Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem w ziemi Micraim, a WIEKUISTY, twój Bóg, wyzwolił cię stamtąd; dlatego ci nakazuję, abys to uczynił.

¹⁹ Gdy będziesz zżynał plon na twoim polu i zapomnisz na polu jakiś snop, nie wracaj, aby go zabrać; niech zostanie dla cudzoziemca, dla sieroty i wdowy, aby ci błogosławił WIEKUISTY, twój Bóg, w każdej sprawie twych rąk. ²⁰ Kiedy będziesz obijał twoje oliwki, nie przeglądaj za sobą gałązek; niech to zostanie dla cudzoziemca, dla sieroty i wdowy. ²¹ Gdy będziesz obierał swoją winnicę, nie obieraj za sobą do szczętu; niech to zostanie dla cudzoziemca, dla sieroty i wdowy. ²² Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem na ziemi Micraim; dlatego ci nakazuję, abys to uczynił.

***24,13** także: **czyn sprawiedliwości**

***24,16** inni: wraz z dziećmi; wskutek świadectwa dzieci

25. Gdyby wynikł spór pomiędzy ludźmi, przyszli do sądu oraz ich rozsądzono, i uniewinniono sprawiedliwego, a skazano winnego * - ² to jeśli winny zasłużył na skarcenie, niech go sędzia każe położyć oraz każe go bić w swojej obecności, odpowiednio do jego winy, pod liczbą. ³ Można mu dać czterdzieści razów *, nie więcej; by go zanadto nie bito razami bez miary i twój brat nie był poniżony w twoich oczach. ⁴ Nie zamykaj żuchwy byka *, gdy młóci. [1 Koryntian 9,9](#); [1 Tymoteusza 5,18](#) ⁵ Kiedy bracia mieszkają razem, a umiera jeden z nich nie mając potomstwa - wtedy żona zmarłego nie wyjdzie postronnie za obcego męża; przyjdzie do niej brat jej męża i pojmie ją sobie za żonę oraz się z nią połączy *. [Mateusz 22,24](#); [Marek 12,19](#); [Łukasz 20,28](#) ⁶ A pierworodny, którego by urodziła, zastąpi imię jego zmarłego brata, aby jego imię nie było zgładzone z Izraela. ⁷ Gdyby jednak ów mąż nie chciał pojąć swojej bratowej, wtedy jego bratowa wejdzie do bramy przed starszych i oświadczy: Brat mego męża wzbrania się swojemu bratu utrwalić imię w Izraelu; nie chce się ze mną połączyć. ⁸ Więc starsi jego miasta go zawezwą oraz do niego przemówią; a jeżeli przy tym zostanie i powie: Nie chcę jej pojąć; ⁹ wtedy, przed starszymi miasta, podejdzie do niego jego bratowa, zdejmie trzewik z jego nogi *, plunie przed nim w twarz, zawoła i powie: Tak postępują z człowiekiem, który nie odbudowuje domu swego brata. ¹⁰ A w Izraelu nadany mu będzie przydomek - dom bosego. ¹¹ Gdyby ze sobą się szamotali mężczyźni, jeden z drugim, a przybiegnie żona jednego, aby ocalić swojego męża z ręki tego, co bije; i kiedy wyciągnie rękę oraz pochwyci go za jego organ płciowy - ¹² wtedy utnij jej rękę; niech twoje oko nie oszczędza. ¹³ Nie miej w twoim worku dwojakich ciężarków - większych i mniejszych. ¹⁴ Nie miej w twoim domu dwojakiej efy * - większej i mniejszej. ¹⁵ Będziesz miał wagę pełną oraz rzetelną; będziesz miał efü pełną oraz rzetelną, by przedłużyły się twoje dni na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje. ¹⁶ Gdyż wstrętnym jest dla WIEKUISTEGO każdy, kto to czyni; każdy spełniający bezprawie. ¹⁷ Pamiętaj co ci uczynił na drodze

Amalek, kiedy wyszliście z Micraim. ¹⁸ Jak cię napadli na drodze oraz pozabijali wszystkich, **co** w nieładzie ciągnęli za tobą, gdy byłeś znużony i strudzony; zatem nie obawiali się Boga. ¹⁹ Dlatego, kiedy WIEKUISTY, twój Bóg, da ci odpocznienie od wszystkich twoich wrogów, **co są** wokoło; na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w udziale, abyś ją posiadał – zgładzisz spod nieba pamięć o Amaleku; nie zapominaj!

***25,1** dokładnie: skazanego na bicie

***25,3** według Talmudu, aby ta liczba nie została przez pomyłkę przekroczona, rabini ustalili liczbę 39 - mianowicie 13 uderzeń dyscypliną składającą się z 3 rzemieni

***25,4** kagańcem

***25,5** tak zwane prawo Lewiratu

***25,9** grunty obejmowano w posiadanie przez nastąpienie nogi; w ten sposób trzewik stał się symbolem nabytego prawa własności. Odstępujący grunt zzuwał swój trzewik na znak, że zrzeka się swoich praw, przelewając je na innego (własność zdejmowano, jak gdyby część ubioru). Dać się publicznie wyzuć ze swojej własności było hańbą

***15,14** miary mierzenia objętości

26. A gdy wejdiesz do ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, oddaje ci w udziale, byś ją posiadał oraz w niej zamieszkał, stanie się, ² że weźmiesz z pierwocin wszystkich płodów ziemi, które otrzymasz ze swej ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje; włożysz to do kosza oraz udasz się na miejsce, które wybierze WIEKUISTY, twój Bóg, by ustanowić tam Swoje Imię. ³ I przyjdiesz do kapłana, który wówczas będzie oraz mu powiesz: Oświadczam dzisiaj przed WIEKUISTYM, moim Bogiem, że wszedłem do ziemi, którą WIEKUISTY zaprzysiągł naszym ojcom, że nam ją odda. ⁴ Wtedy kapłan weźmie kosz z twojej ręki i postawi go przed ołtarzem WIEKUISTEGO, twojego Boga. ⁵ Potem odezwiesz się i powiesz przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem: Mój praojciec był tułającym się Aramejczykiem oraz zszedł do Micraim, i przebywał tam z małą garstką oraz urósł tam w wielki, potężny i liczny naród. ⁶ Lecz Micrejczycy nas krzywdzili, gnębili oraz nakładali na nas ciężkie roboty. ⁷ Więc wołaliśmy do WIEKUISTEGO, Boga naszych ojców, a WIEKUISTY usłyszał nasz głos, spojrzął na nasza niedolę, na nasze trudy i na nasz ucisk; ⁸ i WIEKUISTY wyprowadził nas z Micraim potężną ręką, podniesionym ramieniem, wielkim strachem, znakami oraz cudami. ⁹ Po czym przyprowadził nas na to miejsce i oddał nam tę ziemię; ziemię opływającą mlekiem i miodem. ¹⁰ Dlatego teraz, oto przyniosłem pierwociny płodów ziemi, którą mi dałeś, WIEKUISTY. I postawisz to przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem; i ukorzysz się przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem. ¹¹ Nadto będziesz się weselił całym dobrem, które WIEKUISTY, twój Bóg, dał tobie i twojemu domowi – ty, Lewita i cudzoziemiec, który **jest pośród ciebie.**

¹² A gdy trzeciego roku *, roku dziesięcin, ostatecznie oddzielisz wszystkie dziesięciny twoich plonów i oddasz Lewicie, cudzoziemcowi, sierocie oraz wdowie, by jedli w twoich bramach oraz się nasycili; ¹³ wtedy wypowiesz przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem: Wyprzątnąłem z domu poświęcone *, i oddałem je też Lewicie, cudzoziemcowi, sierocie i wdowie, całkowicie według Twojego przykazania, które mi nakazałeś; nie przekroczyłem, ani nie zapomniałem niczego z Twych przykazań. ¹⁴ Nie spożywałem z tego w mojej żałobie, nie usunąłem dla nieczystości, ani nie oddawałem z tego dla umarłego; słuchałem głosu WIEKUISTEGO, mojego Boga i spełniłem wszystko, co mi przykazałeś. ¹⁵ Spójrz z Twojego świętego Przybytku, z niebios i pobłogosław Twój lud – Israel, oraz ziemię opływającą mlekiem i miodem, którą nam oddałeś, jak zaprzysięgłeś naszym ojcom.

¹⁶ Dzisiejszego dnia, WIEKUISTY, twój Bóg, nakazuje ci spełniać te sprawiedliwe czyny oraz wyroki; a więc przestrzegaj je całym twoim sercem i całą twoją duszą. ¹⁷

Dzisiaj przyobiecacie WIEKUISTEMU, że będzie ci Bogiem i że będziesz chodził Jego drogami oraz przestrzegał Jego sprawiedliwych czynów, wyroków i Jego praw, a także słuchał Jego głosu. ¹⁸ Dzisiaj też przyobiecacie WIEKUISTY, że będziesz dla Niego ludem wyłączonym, jak ci powiedział – jeśli będziesz przestrzegał wszystkich Jego przykazań. ¹⁹ Także to, że cię postawi w chwale, sławie i blasku powyżej wszystkich narodów, które stworzył, i że będziesz ludem poświęconym WIEKUISTEMU, twojemu Bogu, jak wypowiedział.

***26,12** odnosi się to do trzeciego roku, w którym składanie wszelkiego rodzaju dziesięcin musiało być ostatecznie zakończone (porównaj: 14,28)

***26,13** wszystkie zaległe dziesięciny, pierwociny i dary

27. I Mojżesz nakazał ludowi, mówiąc wobec starszych Izraela: Przestrzegajcie wszystkich przykazań, które wam dzisiaj nakazuję.

² I będzie, gdy przepawicie się za Jarden, do ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje, że wtedy wystawisz sobie wielkie kamienie oraz pobielisz je wapnem. ³ Po czym, gdy się przepawisz, napiszesz na nich wszystkie słowa tego Prawa, abyś wszedł do ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje; do ziemi opływającej mlekiem i miodem, jak ci przyrzekł WIEKUISTY, Bóg twoich ojców. ⁴ Zatem gdy przepawicie się za Jarden, wystawicie na górze Ebal te kamienie, o których wam dzisiaj przykazuję i pobielicie je wapnem. ⁵ Nadto wzniesiesz tam ofiarnicę WIEKUISTEMU, twojemu Bogu – ofiarnicę z kamieni; nie podnoś na nie żelaza. ⁶ Ofiarnicę WIEKUISTEGO, twojego Boga, wzniesiesz z całych kamieni oraz złożysz na niej całopalenia WIEKUISTEMU, twojemu Bogu. ⁷ Zarznieś także ofiary opłatne i będziesz tam jadł oraz się weselił przed WIEKUISTYM, twoim Bogiem. ⁸ Zaś na owych kamieniach napiszesz bardzo jasno wszystkie słowa tego Prawa.

⁹ Więc do całego Izraela przemówił Mojżesz oraz kapłani – Lewici, mówiąc: Uważaj * i słuchaj Izraelu! Dzisiejszego dnia stałeś się ludem dla WIEKUISTEGO, twojego Boga. ¹⁰ Słuchaj więc, głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga i spełniaj przykazania oraz Jego sprawiedliwe wyroki, które ci dzisiaj przykazuję. ¹¹ Tego dnia Mojżesz przykazał ludowi, mówiąc: ¹² Kiedy przepawicie się za Jarden, ci staną na górze Geryzym * w celu błogosławienia ludowi: Szymeon, Lewi, Jehuda, Issachar, Josef i Binjamin. ¹³ Zaś ci staną na górze Ebal * w celu przeklinania: Reuben, Gad, Aszer, Zebulun, Dan i Naftali. ¹⁴ Potem odezwą się Lewici i powiedzą donośnym głosem do każdego z Izraelitów:

¹⁵ Przeklęty każdy, kto zrobi rzeźbę, albo odlew – wstrętne dla WIEKUISTEGO – dzieło rąk mistrza, oraz ustawi to w skrytości. Po czym cały lud się odezwie i powie: Amen.

¹⁶ Przeklęty każdy, kto znieważa swojego ojca, albo swoją matkę. A cały lud powie: Amen.

¹⁷ Przeklęty każdy, kto przesuw granice swojego bliźniego. A cały lud powie: Amen.

¹⁸ Przeklęty każdy, kto zwodzi ślepego z drogi. A cały lud powie: Amen.

¹⁹ Przeklęty każdy, kto nagina prawo cudzoziemca, sieroty i wdowy. A cały lud powie: Amen.

²⁰ Przeklęty każdy, kto obcuje z żoną swojego ojca, gdyż odkrył potęgę swojego ojca. A cały lud powie: Amen.

²¹ Przeklęty każdy, kto obcuje z jakimkolwiek bydłem. A cały lud powie: Amen.

²² Przeklęty każdy, kto obcuje ze swoją siostrą; z córką swojego ojca, albo z córką swojej matki. A cały lud powie: Amen.

²³ Przeklęty każdy, kto obcuje ze swoją teściową. A cały lud powie: Amen.

²⁴ Przeklęty każdy, kto potajemnie zabija swojego bliźniego. A cały lud powie: Amen.

²⁵ Przeklęty **każdy**, kto bierze wziętki *, aby zabić człowieka - niewinną krew. A cały lud powie: Amen.

²⁶ Przeklęty **każdy**, kto nie dotrzyma słów tego Prawa, by je spełniał. A cały lud powie: Amen.

*^{27,9} inni: oniemiej; słuchaj milcząc

*^{27,12} co znaczy: Odłamki

*^{27,13} co znaczy: Łysa skała

*^{27,25} także: dary

28. Więc jeśli pilnie będziesz słuchał głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, strzegąc i wypełniając wszystkie Jego przykazania, które ci dzisiaj przykazuję – wtedy WIEKUISTY wyniesie cię wyżej, ponad wszystkie narody ziemi. ² Jeśli będziesz posłuszny głosowi WIEKUISTEGO, twojego Boga, przyjdą na ciebie wszystkie te błogosławieństwa oraz cię osiągną. ³ Błogosławiony będziesz w mieście oraz błogosławiony będziesz na polu; ⁴ błogosławiony **będzie** owoc twojego życia, owoc twojej ziemi, owoc twojego bydła, płód twojej rogacizny oraz przychówek twoich trzód; ⁵ błogosławiony twój kosz i twoja misa; ⁶ błogosławiony będziesz wchodząc oraz błogosławiony wychodząc. ⁷ WIEKUISTY, twój Bóg, podda ci porażonych przed twym obliczem wrogów, którzy powstaną przeciw tobie; jedna drogą pójdą przeciwko tobie, a siedmioma drogami będą uciekać przed twym obliczem. ⁸ WIEKUISTY przekaze ci błogosławieństwo w twe spichlerze, na wszelkie przedsięwzięcie twojej ręki oraz pobłogosławi ci na ziemi, którą WIEKUISTY, twój Bóg, ci oddaje. ⁹ WIEKUISTY ustanowi cię Swoim poświęconym ludem, jak ci zaprzysiągł, jeśli będziesz przestrzegał przykazań WIEKUISTEGO, twojego Boga, oraz chodził Jego drogami. ¹⁰ A wszystkie ludy ziemi zobaczą, że ponad tobą jest wzywane Imię WIEKUISTY; więc będą się ciebie obawiać. ¹¹ A WIEKUISTY namierzy ci w dobrym, w owocu twojego życia, w płodzie twojego bydła oraz w plonach twej roli, na ziemi o której WIEKUISTY zaprzysiągł twoim ojcom, że ci ją odda. ¹² WIEKUISTY otworzy ci Swą dobroczynną skarbnicę – niebo, by w swoim czasie dać twojej ziemi deszcz oraz by błogosławić każdej sprawie twych rąk; **tak**, że będziesz wypożyczał wielu narodom, zaś sam nie **będziesz** pożyczkał. ¹³ WIEKUISTY uczyni cię głową, a nie kończyną; zatem stale będziesz na wysokości oraz nie będziesz w poniżeniu – jeśli będziesz posłuszny przykazaniom WIEKUISTEGO, twojego Boga, które ci dzisiaj przykazuję, byś ich strzegł i je spełniał. ¹⁴ Nie odstępisz od wszystkich słów, które ci dzisiaj przykazuję, ani na prawo, ani na lewo, idąc za cudzymi bóstwami, by im służyć.

¹⁵ Jeślibyś jednak nie słuchał głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, by strzec i spełniać wszystkie Jego przykazania oraz ustawy, które ci dzisiaj przykazuję – wtedy przyjdą do ciebie wszystkie te przekleństwa oraz cię osiągną. ¹⁶ Będziesz przeklęty w mieście i będziesz przeklęty na polu; ¹⁷ **będzie** przeklęty twój kosz i twoja misa; ¹⁸ przeklęty owoc twojego życia, owoc twojej ziemi, płód twojej rogacizny oraz przychówek twoich trzód; ¹⁹ przeklęty będziesz wchodząc oraz przeklęty wychodząc.

²⁰ WIEKUISTY rzuci na ciebie klątwę, popłoch oraz zarazę, na każdą sprawę twoich rąk, którą się zajmiesz, dopóki nie będziesz wytępiony i póki nagle nie zginiesz za niegodziwość twych postępków; dlatego, że Mnie opuściłeś. ²¹ WIEKUISTY przyczepi do ciebie mór, aż cię zgładzi z ziemi do której idziesz, abyś ją posiadał. ²² WIEKUISTY porazi cię suchotami, zimnicą, gorączką, zapaleniem, posuchą, śniecią i rdzą, więc będą cię prześladować, aż zginiesz. ²³ A niebo, które **jest** nad twą głową, będzie miedzią; zaś ziemia, która pod tobą – żelazem. ²⁴ WIEKUISTY przemieni deszcz twojej ziemi w proch i pył; będzie padał na ciebie z nieba, aż ulegniesz

zniszczeniu. ²⁵ WIEKUISTY podda cię **tym, którzy** są przerażeni przed twym obliczem; jedną drogą wyciągniesz przeciw nim, a siedmioma drogami pierchniesz przed nimi; i będziesz straszycielem dla wszystkich królestw ziemi. ²⁶ A twoje trupy będą zerem wszelkiego pactwa nieba i zwierza ziemi, i nikt **ich** nie spłoszy. ²⁷ WIEKUISTY porazi cię trądem Micraimu, krwawicami, krostami i strupami, z których nie zdołasz się wyleczyć. ²⁸ WIEKUISTY porazi cię obłędem, ślepotą oraz stępieniem umysłu. ²⁹ Zatem po omacku będziesz chodził w południe, tak jak w ciemności chodzi po omacku ślepy; nie powiedzie ci się na twych drogach i będziesz tylko ciemiony, ograbiany, i nikt **cię** nie wspomże. ³⁰ Poślubisz sobie żonę, a kto inny się z nią położy; zbudujesz dom, ale w nim nie zamieszkas; zasadzisz winnicę, ale nie będziesz z niej używał. ³¹ Twojego byka zarzną na twoich oczach, ale nie będziesz z niego jadł; twojego osła porwą sprzed twojego oblicza oraz do ciebie nie wróci; twoje trzody **będą** oddane twoim wrogom, a nikt ci nie pomoże. ³² Twoi synowie i twe córki **będą** wydane obcemu ludowi, a twoje oczy to widzą oraz tęsknią za nimi cały dzień, lecz bezsilna **jest** twoja ręka. ³³ Plon twojej ziemi oraz cały twój trud będzie pożerał lud, którego nie znałeś, i będziesz tylko ciemiony oraz dręczony po wszystkie dni. ³⁴ Będziesz szalał na widok jaki zobaczą twoje oczy. ³⁵ WIEKUISTY porazi cię złośliwym trądem na kolanach i na goleniach, z którego nie zdołasz się wyleczyć od stopy twojej nogi - aż do twojego ciemienia. ³⁶ WIEKUISTY cię zaprowadzi - oraz twojego króla, którego ustanowisz nad sobą - do narodu, którego nie znałeś, ani ty, ani twoi ojcowie; i będziesz tam służył cudzym bogom - drewnu oraz kamieniom. ³⁷ U wszystkich ludów, do których uprowadzi cię WIEKUISTY, będziesz straszycielem, baśnią i pośmiewiskiem. ³⁸ Wyniesiesz na pole obfity zasiew - ale mało zbierzesz, bowiem wyniszczy to szarańcza. ³⁹ Zasadzisz oraz będziesz uprawiał winnice - ale wina nie będziesz pił, ani **z nich** zbierał, bo pożre to robactwo. ⁴⁰ Będziesz miał sady oliwne w całych twoich granicach - lecz nie będziesz się namaszczał oliwą, bo twoje oliwki opadną. ⁴¹ Napłodzisz synów i córki - ale nie będą twoje, bowiem pójdą w niewolę. ⁴² Wszystkie twoje drzewa oraz plon twojej ziemi przywłaszczy sobie świerszcz *. ⁴³ Cudzoziemiec, który **będzie** wśród ciebie, wyżej i wyżej wyniesie się ponad ciebie; a ty będziesz schodził niżej i niżej. ⁴⁴ On ci będzie pożyczzał, a ty mu pożyczasz nie będziesz; on będzie głową, a ty będziesz kończyną. ⁴⁵ Przyjdą na ciebie wszystkie te przekleństwa, będą cię prześladować oraz cię ogarną, aż zginiesz; dlatego, że nie słuchałeś głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, by przestrzegać Jego przykazań i ustaw, które ci zalecił. ⁴⁶ One będą na tobie oraz na twoim rodzie znakiem i dowodem na wieki. ⁴⁷ Dlatego, że z radością, uciechą serca i przy dostatku wszystkiego nie służyłeś WIEKUISTEMU, twojemu Bogu. ⁴⁸ Będziesz służył twojemu wrogowi, którego naśle na ciebie WIEKUISTY, o głodzie, w pragnieniu, w nagości oraz we wszelkim niedostatku; i włoży żelazne jarzmo na twą szyję, aż cię wytępi. ⁴⁹ WIEKUISTY, z daleka, z krańca ziemi przyprowadzi na ciebie naród, jak gdyby lotem orła; naród, którego języka nie zrozumiesz; ⁵⁰ naród srogiego spojrzenia, które nie uwzględni starca, ani się nie użali nad młodzieńcem. ⁵¹ I będzie pożerał płód twojego bydła oraz płód twojej ziemi, aż cię zniszczy; tak, że nie zostawi ci ani zboża, ani wina, ani oliwy, ani płodu twej rogacizny, ani przychówku twoich trzód - aż cię zgubi. ⁵² Będzie cię oblegał we wszystkich twoich bramach, aż na całej twej ziemi, którą ci oddał WIEKUISTY, twój Bóg, upadną twoje wysokie mury i warownie, na których polegasz. ⁵³ A w owym oblężeniu i ściśnieniu, którym cię ściśnie twój wróg, będziesz jadł płód twojego życia, ciało synów i twoich córek, które ci dał WIEKUISTY, twój Bóg. ⁵⁴ Tkliwy mąż spośród ciebie oraz najbardziej wypieszczony będzie chciwie spoglądał na swojego brata, na żonę swojego łona i pozostałe swe dzieci, które jeszcze zostawił. ⁵⁵ Nie użyczy nikomu z ciała swoich dzieci, które będzie pożerał;

ponieważ nie zostało mu nic w obłęzeniu oraz ściśnieniu, którym cię ściśnie twój wróg we wszystkich twoich bramach. ⁵⁶ Także najtkliwsza spośród ciebie oraz najbardziej wypieszczona, która z powodu pieszczoty oraz delikatności nie nawykła stawiać na ziemię * swojej stopy, będzie chciwie spoglądała na męża swojego łona, na swojego syna i na swą córkę; ⁵⁷ nie użyzając jej błony, która z niej wychodzi i dzieci, które rodzi; bowiem poźre je skrycie w niedostatku wszystkiego, w obłęzeniu oraz ściśnieniu, którym ściśnie cię twój wróg w twoich bramach. ⁵⁸ Jeżeli nie będziesz starannie spełniał wszystkich słów tego Prawa, napisanych w tym zwoju, byś się obawiał tego sławnego i groźnego Imienia twego Boga – WIEKUISTY, ⁵⁹ wtedy WIEKUISTY rozmnoży twoje klęski oraz klęski twojego potomstwa, jako klęski wielkie i trwałe, nadto złe oraz długie choroby. ⁶⁰ Zwróci na ciebie wszystkie choroby Micraimu, których się tak lękałeś, i one przylgną do ciebie. ⁶¹ WIEKUISTY przyprowadzi na ciebie wszelką chorobę i wszelką klęskę nie opisaną w zwoju tego Prawa, aż cię wytępi. ⁶² I zostanie was nieliczna garstka, zamiast w mnóstwie, gdyżście byli jak gwiazdy nieba; dlatego, że nie słuchałeś głosu WIEKUISTEGO, twego Boga. ⁶³ I stanie się, że jak się radował WIEKUISTY, gdy dobrze wam świadczył oraz was rozmnażał – tak WIEKUISTY będzie się radował gubiąc was i tępiąc; będziecie wyplenieni z ziemi do której idziesz, byś ją posiadał. ⁶⁴ Nadto WIEKUISTY rozproszy cię między wszystkie ludy, od krańca ziemi – do ziemi krańca, i będziesz tam służył cudzym bogom, których nie znałeś, ani ty, ani twoi ojcowie - drewnu i kamieniowi. ⁶⁵ Ale nie wytchniesz i między tymi narodami, ani nie znajdzie odpoczynku twoja stopa; a WIEKUISTY da ci tam drżące serce, zanik oczu i boleść duszy. ⁶⁶ A twoje życie będzie zawieszona przed tobą *; będziesz w strachu dniem i nocą, i nie będziesz pewien twego życia. ⁶⁷ Z rana powiesz: Gdyby już nastał wieczór; a wieczorem powiesz: Gdyby już nastał poranek – z powodu twogi twego serca, która cię ogarnie, oraz z powodu widoku twoich oczu, jaki zobaczysz. ⁶⁸ WIEKUISTY zawróci cię na okrętach do Micraimu *, drogą o której ci powiedziałem: Nie ujrysz jej więcej; i będziesz się tam zaprzedawał waszym wrogom za niewolników i niewolnice, ale nikt cię nie kupi. ⁶⁹ Oto słowa przymierza, które na ziemi Moab WIEKUISTY kazał zawrzeć Mojżeszowi z synami Izraela, oprócz przymierza, które zawarł z nimi przy Chorebie.

*28,42 inni: chrabąszcz; gatunek szarańczy.

*28,56 bo noszono ją w palankinach (lektykach).

*28,66 w domyśle: Jakby na nitce.

*28,68 co uczynił Tytus i Hadrian – rzymscy wodzowie

29. Zatem Mojżesz zawołał do całego Izraela oraz do nich powiedział: Wy widzieliście wszystko, co WIEKUISTY uczynił przed waszymi oczami, w ziemi Micraim - faraonowi, wszystkim jego sługom i całej jego ziemi. ² Owe wielkie doświadczenia, które widziały twoje oczy, owe znaki i wielkie cuda. ³ Ale WIEKUISTY aż po dzisiejszy dzień nie dał wam serca, by to zrozumieć; ani oczu, by widzieć; ani uszu, by słyszeć. ⁴ Prowadziłem was czterdzieści lat po pustyni, **lecz** nie zwiotczyły na was wasze szaty oraz nie zbutwiało na twojej nodze twe obuwie. ⁵ Nie jadaliście chleba, ani wina oraz nie pijaliście mocnych napojów, abyście poznali, że Ja, WIEKUISTY, **to** wasz Bóg. ⁶ A gdy przysłyszycie na to miejsce, do walki przeciw wam wystąpił Sychon, król Cheszbonu oraz Og, król Baszanu, więc ich porażiliśmy. ⁷ Zabraliśmy ich kraj oraz oddaliśmy go w udziale Reubenitom, Gadytom i połowie pokolenia Menaszy. ⁸ Tak więc, przestrzegajcie słów tego przymierza oraz je spełniajcie, aby się wam szczęściło we wszystkim, co będziecie czynić. ⁹ Wszyscy dziś stoicie przed obliczem WIEKUISTEGO, waszego Boga; naczelnicy waszych

pokoleń, starsi, wasi urzędnicy i wszyscy synowie Izraela; ¹⁰ wasze dzieci, wasze żony i obcy, który są w twym obozie; od takiego, co rąbie drwa – do tego, co czerpie twoje wody. ¹¹ Abyś wszedł w przymierze WIEKUISTEGO, twojego Boga, w zaprzysiężoną z Nim umowę, którą WIEKUISTY, twój Bóg, dzisiaj z tobą zawiera. ¹² By cię dziś ustanowił Swoim ludem oraz był twoim Bogiem, jak ci zapowiedział, i jak zaprzysiężł twoim przodkom - Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi. ¹³ Ale nie tylko z wami samymi zawieram dziś to przymierze i tę zaprzysiężoną umowę, ¹⁴ lecz z każdym, który tu dzisiaj z wami stoi przed obliczem WIEKUISTEGO, waszego Boga, oraz z tym, którego tu dzisiaj z wami nie ma. ¹⁵ Bowiemy wam wiadomo, jak przebywaliśmy w Micraim i jak przechodziliśmy wśród narodów obok których przeszliście. ¹⁶ Widzieliście ich ohydy, ich obmierźłości, drewno i kamień oraz srebro i złoto, co u nich jest. ¹⁷ Może jest między wami mężczyzna czy niewiasta, rodzina albo pokolenie, których serce się dziś odwraca od WIEKUISTEGO, waszego Boga, aby pójść i służyć bogom tych narodów; może jest między wami zarodek, który wydaje jad * i piołun; ¹⁸ który słysząc słowa tego zaklęcia, chełpi się w swoim sercu, mówiąc: Będę spokojny, gdy będę postępował w pragnieniach mego serca – by zgładzić to, co napojone wraz ze spragnionym. ¹⁹ WIEKUISTY nie zechce takiemu przebaczyć, lecz zapłonie przeciwko niemu gniew WIEKUISTEGO oraz Jego żarliwość, i legnie na nim całe przekleństwo opisane w tym zwoju, a WIEKUISTY zgładzi spod nieba jego imię. ²⁰ Nadto WIEKUISTY oddzieli go ze wszystkich pokoleń Izraela - na zgubę, według wszystkich przekleństw przymierza, napisanych w tym Zwoju Prawa. ²¹ A ród potomny - wasze dzieci, które powstaną po was i cudzoziemiec, co przyjdzie z dalekiej krainy, kiedy zobaczą klęski tej ziemi i choroby, którymi ją wyniszczył WIEKUISTY, powie: ²² Siarką i solą – jej cała gleba pogorzeliściem; nie jest obsiewaną, nie może rodzić, ani nie wschodzi na niej jakakolwiek trawa; jest jak zwalisko Sedomu i Amory, Admy i Cebom, które WIEKUISTY zwałił w Swoim gniewie oraz w Swojej zapalczywości. ²³ Więc wszystkie narody pomyślą: Czemu WIEKUISTY tak uczynił tej ziemi? Co to za żar tego wielkiego gniewu? ²⁴ I odpowiedzą: Za to, że opuścili przymierze WIEKUISTEGO, które z nimi zawarł, kiedy ich wyprowadził z ziemi Micraim. ²⁵ Bo poszli i służyli obcym bogom oraz korzyli się przed nimi; przed bogami, których nie znali i których im nie przeznaczył. ²⁶ Dlatego zapłonął gniew WIEKUISTEGO przeciwko tej ziemi i naprowadził na nią wszelkie przekleństwo, napisane w tym zwoju. ²⁷ A WIEKUISTY ich wytrącił z ich ziemi, w gniewie, zapalczywości i w wielkim oburzeniu, oraz ich rzucił na cudzą ziemię, jak dziś. ²⁸ To co tajne należy do WIEKUISTEGO, naszego Boga; ale co jawne – do nas oraz do naszych synów na wieki, abyśmy spełniali wszystkie słowa tego Prawa.

*^{29,17} dokładnie: sok główki maku, czyli opium

30. Więc gdy przyjdą na ciebie wszystkie te rzeczy – błogosławieństwo i przekleństwo, które ci przedłożyłem – a weźmiesz je sobie do swego serca wśród wszystkich narodów, pośród które rzuci cię WIEKUISTY, twój Bóg, ² i nawrócisz się do WIEKUISTEGO, twojego Boga całym sercem i całą swoją duszą, posłuchasz Jego głosu we wszystkim, co ci dziś przykazuję – ty oraz twoje dzieci – ³ wtedy WIEKUISTY, twój Bóg, zwróci twych brańców * oraz zmiłuje się nad tobą; i przywróci, i cię zgromadzi spośród wszystkich ludów, między które rozproszył cię WIEKUISTY, twój Bóg. ⁴ Choćby twoi wygnańcy byli na krańcu nieba – i stamtąd zgromadzi cię WIEKUISTY, twój Bóg, oraz stamtąd cię zbierze. ⁵ WIEKUISTY, twój Bóg, sprowadzi cię do ziemi, którą posiadali twoi ojcowie, więc ją posiadziesz; i obdarzy cię, i

rozmnoży, bardziej niż twoich praojców. ⁶ WIEKUISTY, twój Bóg, przysposobi twe serce oraz serce twojego potomstwa, byś miłował WIEKUISTEGO, twojego Boga, całym sercem i całą twoją duszą, w celu twojego życia. [Rzymian 2,29](#); [Kolosan 2,11](#) ⁷ WIEKUISTY, twój Bóg, obróci wszystkie te przekleństwa na twoich wrogów – na twoich nieprzyjaciół, którzy cię prześladowali. ⁸ Zaś ty się odwrócisz od błędu * i będziesz słuchał głosu WIEKUISTEGO, oraz spełniał wszystkie Jego przykazania, które ci dzisiaj oznajmiam. [Rzymian 13,10](#) ⁹ A WIEKUISTY, dla twojego dobra, nadmierzy ci w każdej sprawie twych rąk, w owocu twojego życia, w płodzie twojego bydła i w plonie twojej roli; gdyż nad tobą znów będzie WIEKUISTY, aby ci dobrze świadczyć, jak radował się z twoich ojców. ¹⁰ **Tak się stanie**, kiedy będziesz słuchał głosu WIEKUISTEGO, twojego Boga, przestrzegając Jego przykazań i ustaw, napisanych w zwoju tego Prawa; jeśli nawrócisz się do WIEKUISTEGO, twojego Boga, całym twym sercem i całą twoją duszą. ¹¹ Gdyż to przykazanie, które ci dzisiaj przykazuję, nie **jest** dla ciebie niedościgłe, ani dalekie. ¹² Nie **jest** ono w niebie, byś powiedział: Kto wstąpi dla nas do nieba, aby je dla nas dostać i obwieścić, abyśmy je pełnili? ¹³ Ani nie **jest** ono za morzem, byś powiedział: Kto się dla nas przeprawi za morze i je dostanie, obwieści, abyśmy je pełnili. ¹⁴ Lecz bardzo bliskim **jest** ci to słowo; ono **jest** w twoich ustach i w twoim sercu, abyś je czynił. ¹⁵ Patrz! Dzisiaj składam przed tobą życie i dobro * – śmierć i zło. ¹⁶ Bowiem ci dzisiaj nakazuję miłować WIEKUISTEGO, twojego Boga, chodzić Jego drogami i przestrzegać przykazań, ustaw, i Jego praw, abyś żył, rozmnażał się, i aby ci błogosławił WIEKUISTY, twój Bóg na ziemi do której idziesz, byś ją posiadł. ¹⁷ Zaś jeśli się odwróci twoje serce, nie usłuchasz, dasz się odwieść, ukorzysz się przed cudzymi bogami oraz będziesz im służył – ¹⁸ oświadczam wam dzisiaj, że zginąć – zginiecie oraz nie przedłużycie dni na ziemi, do której przechodzisz za Jarden, abyś tam wszedł i ją posiadł. ¹⁹ Dzisiaj świadczę przed wami niebiosami i ziemią, że składam przed tobą życie i śmierć, błogosławieństwo i przekleństwo; wybierz życie, byś żył – ty oraz twoje potomstwo, ²⁰ miłując WIEKUISTEGO, twojego Boga, słuchając Jego głosu i Ignąc do Niego – gdyż to jest twoje życie i przedłużenie twoich dni, byś pozostał na ziemi, którą WIEKUISTY zaprzysiągł twym ojcom - Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi, że im ją odda.

***30,3** cywilnych jeńców

***30,8** także: **nawrócisz, zawrócisz, powrócisz, skruszysz się; umrzesz**

***30,15** także: **szczęście, pomyślność**

31. Zatem Mojżesz poszedł i wypowiedział te słowa całemu Izraelowi; ² mówiąc do nich: Mam dzisiaj sto dwadzieścia lat; nie mogę już wychodzić i wchodzić. A WIEKUISTY do mnie powiedział: Nie przejdiesz za Jarden. ³ WIEKUISTY, twój Bóg, sam pójdzie przed tobą; On Sam wytepi te narody przed twym obliczem, a więc nimi zawładniesz. Jezus ⁵ **syn Nuna**, ten pójdzie przed tobą, jak powiedział WIEKUISTY. ⁴ A WIEKUISTY postąpi z nimi, jak postąpił z Sychonem i Ogiem – królami Emorei, których zgładził razem z ich ziemią. ⁵ WIEKUISTY wam ich wyda i postąpicie z nimi według wszystkich przykazań, jakie wam przykazałem. ⁶ Bądźcie silni oraz wytrwali; nie obawiajcie się, ani przed nimi nie drzyjcie, gdyż WIEKUISTY, twój Bóg, Sam pójdzie z tobą; nie odstąpi cię, ani cię nie opuści. ⁷ Zatem Mojżesz przywołał Jezusa ⁵, **syna Nuna** oraz do niego powiedział przed oczami całego Izraela: Bądź silnym i wytrwałym, bo ty wejdiesz z tym ludem do ziemi, którą WIEKUISTY zaprzysiągł ich ojcom, że wam ją odda; ty im ją oddasz w posiadanie. ⁸ Zaś Sam WIEKUISTY pójdzie przed tobą; nie odstąpi cię, ani cię nie opuści; nie obawiaj się, ani się nie ugnij. ⁹ Więc Mojżesz spisał to Prawo i oddał je kapłanom, synom Lewiego, niosącym

Arkę Przymierza WIEKUISTEGO, oraz wszystkim starszym Izraela. ¹⁰ Mojżesz też im rozkazał, mówiąc: Po upływie siedmiu lat, w czasie Roku Odpuszczenia, w święto Szałasów, ¹¹ kiedy cały Izrael przyjdzie, by się ukazać przed obliczem WIEKUISTEGO, twój Boga, na miejscu, które Sobie wybierze – przeczytasz to Prawo przed całym Izraelem, przed ich uszami. ¹² Zgromadź lud – mężczyzn, niewiasty, dzieci i cudzoziemców, którzy są w twoich bramach, aby słuchali i się uczyli; i obawiali się WIEKUISTEGO, waszego Boga, oraz spełniali wszystkie słowa tego Prawa. ¹³ Także ich synowie, którzy tego jeszcze nie wiedzą, niech słuchają oraz się uczą, jak obawiać się WIEKUISTEGO, waszego Boga, po wszystkie dni w których będziecie żyć na ziemi, do której przechodzicie za Jarden, by ją posiadać.

¹⁴ A WIEKUISTY powiedział do Mojżesza: Oto twe dni zbliżyły się do śmierci; weź Jezusa ^S, syna Nuna oraz stańcie w Przybytku Zboru, a Ja go ustanowię. Więc poszedł Mojżesz i Jezus ^S, syn Nuna, i stanęli w Przybytku Zboru. ¹⁵ A WIEKUISTY ukazał się w Przybytku, w słupie obłoku; po czym ów słup obłoku stanął u wejścia do Przybytku. ¹⁶ I WIEKUISTY powiedział do Mojżesza: Oto spoczniesz z twoimi przodkami, a ten lud zacznie się uganiać za obcymi bóstwami ziemi, w obręb której wchodzi. Mnie opuści oraz złamię Moje Przymierze, które z nim zawarłem. ¹⁷ Więc owego dnia zapłonę na niego Mój gniew i ich opuszczę, skryję przed nimi Me oblicze, zatem zostanie pochłonięty; dosięgną go liczne utrapienia i niedole, tak, że powie owego dnia: Czyż nie dlatego, że nie ma wśród mnie mojego Boga, spotkały mnie te utrapienia? ¹⁸ Jednak Ja skryję Moje oblicze w ten dzień, z powodu wszystkiego zła, które uczynił, kiedy zwrócił się ku cudzym bogom. ¹⁹ Zatem napiszcie sobie pieśń i naucz jej synów Izraela, włożywszy ją w ich usta, aby ta pieśń była Mi świadectwem przeciwko synom Izraela, ²⁰ kiedy go zaprowadzę do ziemi opływającej mlekiem i miodem, którą zaprzysiągłem jego ojcom. Będzie jadł i się nasyci oraz utyje; i wtedy zwróci się ku cudzym bogom oraz będzie im służył. Zaś Mną wzgardzą oraz złamię Moje przymierze. ²¹ Gdy więc dościgną go liczne utrapienia i niedole, niech z ust jego potomstwa - jeśli nie zostanie zapomnianą - odezwie się przed nim ta pieśń jako świadectwo; bowiem znałem jego myśl, którą dzisiaj żywi, zanim zaprowadziłem go do ziemi, którą im zaprzysiągłem. ²² A Mojżesz napisał owego dnia tę pieśń i nauczył jej synów Izraela. ²³ Zaś Bóg ustanowił Jezusa ^S, syna Nuna, oraz powiedział: Bądź silnym i wytrwałym, gdyż ty wprowadzisz synów Izraela do ziemi, którą im zaprzysiągłem, a Ja będę z tobą. ²⁴ A gdy Mojżesz dokonał aż do końca spisania do zwoju słów tego Prawa, stało się, ²⁵ że rozkazał Lewitom, którzy nieśli Arkę Przymierza WIEKUISTEGO, mówiąc: ²⁶ Weźcie ten Zwój Prawa oraz złóżcie go u boku Arki Przymierza WIEKUISTEGO, waszego Boga, aby była tam świadectwem przeciw tobie. ²⁷ Bo znam twój upór oraz twój twardy kark. Przecież i dzisiaj, chociaż stoję przy was jeszcze żywy, jesteście przekorni WIEKUISTEMU; o ileż bardziej po mojej śmierci! ²⁸ Zgromadźcie do mnie wszystkich starszych waszych pokoleń i waszych przełożonych, abym przed ich oczyma wypowiedział te słowa oraz wezwał niebiosa i ziemię na świadectwo przeciwko nim. ²⁹ Bo wiem, że po mojej śmierci się znarowicie, zejdziecie z drogi, którą wam poleciłem; a w późniejszych czasach spotka was niedola za to, że będziecie czynić zło w oczach WIEKUISTEGO, rozdrażniając Go sprawami waszych rąk. ³⁰ I Mojżesz, w uszy całego zgromadzenia synów Izraela, wypowiedział do końca słowa tej pieśni:

32. Słuchajcie niebiosa, gdyż będę mówił;

i niechaj słucha ziemia wypowiedzi mych ust.

² Niech moja nauka poleje się jak deszcz, a moja mowa spłynie jak rosa, jak ulewa na zieleń i nawałnica na trawę.

- ³ Oto głoszę Imię WIEKUISTEGO - nieście cześć Bogu naszemu!
⁴ On **jest** Skałą *;
Bez zarzutu ** są Jego zarządzenia, a Jego drogi oddzielone ***;
Bóg rzetelny oraz bez krzywdy, sprawiedliwy On i właściwy ****.
- ⁵ Skaziło Mu się ku swej hańbie pokolenie krnąbrne i przewrotne,
jakby nie byli Jego dziećmi.
- ⁶ Czyli tak się wywdzięczacie WIEKUISTEMU, ludu nikczemny i bezrozumny?
Czyż nie On **jest** twoim Ojcem, twoim Stwórcą, nie On cię uczynił i utwierdził?
- ⁷ Wspomnij na starodawne dni, rozważcie lata od pokolenia do pokolenia;
zapytaj twój ojca, a ci oznajmi; twoich starszych, a ci powiedzą.
- ⁸ Gdy Najwyższy rozsiadł plemiona, gdy rozdzielał synów Adama
– już ustanawiał granice ludów według liczby synów Izraela.
- ⁹ Gdyż udzielił WIEKUISTEGO **jest** Jego lud, Jakób Jego sznurem dziedzicznym.
- ¹⁰ Odnajduje go na pustej ziemi, na stepie, pośród wycia wichrów *;
otacza go, uważa na niego, strzeże go jak źrenicy Swojego oka.
- ¹¹ Jak orzeł, który budzi swe gniazdo i unosi się nad swoimi pisklętami,
tak i On rozpościera Swe skrzydła, bierze go i dźwiga na Swoich lotkach.
- ¹² WIEKUISTY Sam go prowadzi - nie był z nim cudzy bóg.
- ¹³ Poprowadził go po wyżynach ziemi,
spożywał plony pól, karmił go miodem ze skały i oliwą z twardej * opoki;
¹⁴ krowią śmietanką i mlekiem owiec;
tłuszczem jagniąt oraz baranów;
hodowlą Baszanu, kozłami i tłustością jądra pszenicy;
a pijałeś pieniącą się czerwień gron.
- ¹⁵ Więc roztył się Jakób i zhardział
- utył, spał się, zaokrąglił –
i porzucił Boga, który go stworzył oraz znieważył Opokę swojego zbawienia.
- ¹⁶ Rozdrażnili Go cudzymi bóstwami, rozjątrzyli Go ohydami.
- ¹⁷ Ofiarowali złym duchom *, niebyłym siłom;
bóstwom, których nie znali - nowym, świeżo powstałym,
których nie bali się wasi ojcowie.
- ¹⁸ Zapomniałeś Skałę, która cię zrodziła i niepomny byłeś na Boga, swego Stwórcę.
- ¹⁹ Zobaczył to WIEKUISTY i się obruszył nad zgorszeniem Swoich synów i córek.
- ²⁰ I powiedział: Skryję Moje oblicze przed nimi i zobaczę jaki będzie ich koniec;
ponieważ są rodem przewrotnym, synami w których nie ma wiary.
- ²¹ Oni Mnie rozdrażnili tym nie bogiem, jątrzyli Mnie swoimi marnościami;
więc Ja rozdrażnię ich nie ludem, nikczemnym narodem ich rozjątrzę. [Rzymian 10,19](#)
- ²² Gdyż w Mym gniewie zapłonął ogień i się pali aż do najgłębszej Krainy Umarłych;
pożera ziemię, jej plon i wypala posady gór.
- ²³ Nagromadzę na nich nieszczęścia, przeciw nim użyję Moje strzały.
- ²⁴ Gdy będą wycieńczeni głodem, strawieni gorączką i jadowitą zarazą
– wtedy pośle na nich ząb zwierząt, wraz z żądłem **tych, co** pełzają w prochu.
- ²⁵ Z zewnątrz będzie tępił miecz
- młodzieńca, jak i dziewicę, niemowlę wraz z sędziwym mężem –
natomiast w domach trwoga.
- ²⁶ Mógłbym powiedzieć: Zmiotę ich, zgładzę o nich pamięć wśród ludzi,
²⁷ gdybym się nie wzdrygał przed złością wroga,
aby się przypadkiem nie podnieśli ich ciemiężcy oraz nie powiedzieli:
Górą nasza ręka,
a nie, że WIEKUISTY wszystko to uczynił.

- ²⁸ Bowiem to naród pozbawiony roztropności i nie ma w nich rozsądku.
- ²⁹ Gdyby byli mądrzy, zastanowiliby się nad tym i zrozumieli swój koniec.
- ³⁰ Jakże **ktos** mógłby gonić tysiąc z nich, a we dwóch przepędzać dziesięć tysięcy, gdyby ich Obrońca nie zaprzedał - nie wydał ich WIEKUISTY?
- ³¹ Bo nie jak nasza Skala – ich skala *, co nasi wrogowie osądzą.
- ³² Gdyż z winnicy Sedomu ich winnica, a ich jagody z pól Amory – jagody jadowite, co mają cierpkie grona.
- ³³ Jadem węży * ich wino i okrutną trucizną zmij.
- ³⁴ Czyż to nie u Mnie schowane, zapieczętowane w Moim schowku?
- ³⁵ U Mnie **jest** pomsta i odpłata; w czasie, gdy się będzie miała zachwiać ich noga; bo bliskim **jest** dzień ich nieszczęścia oraz spieszą się ich przeznaczenia.
Rzymian 12,19; Hebrajczyków 10,30; 1 Piotra 2,23
- ³⁶ WIEKUISTY osądzi Swój lud, nad Swoimi sługami się użali, gdy zobaczy, że zniknęła ich siła oraz nie mogą nic - ani pojmany, ani wolny *.
- ³⁷ I powie: Gdzie ich bogowie? Skala na której polegali?
- ³⁸ Ci, co jadalі tłuszcz ich ofiar i pili wino ich zalewek?
Niech wstaną i wam pomogą! Niechaj będą dla was osłoną!
- ³⁹ Zobaczcie teraz, że Ja, Ja **jestem** Sam, a oprócz Mnie nie ma Boga. Ja uśmiercam i ożywiam, ranię i leczę, a z Mojej ręki nikt nie ocala.
- ⁴⁰ Oto podnoszę ku niebu Moją rękę i powiadam: Jak **jestem** żywy na wieki!
- ⁴¹ Gdy zaostrzę Mój błyszczący miecz i do sądu się zabierze Moja ręka – oddam pomstę Mym wrogom i Moim nieprzyjaciołom odpłacę.
- ⁴² Moje strzały napoję krwią, a Mój miecz nasyci się ciałem, krwią poległych oraz pojmany, głowami przywódców wroga.
- ⁴³ Narody! Wystawiajcie Jego lud!
Bo pomści krew sług Swoich,
odda wrogom Swą pomstę i oczyści Swą ziemię, i Swój lud. Rzymian 15,10
- ⁴⁴ Potem Mojżesz przyszedł i wypowiedział w uszy ludu wszystkie słowa tej pieśni – on oraz Jezus ^S, syn Nuna. ⁴⁵ A gdy Mojżesz wypowiedział do Izraela wszystkie te słowa, ⁴⁶ wtedy do nich powiedział: Zwróciłem wasze serca ku wszystkim słowom, którymi was dzisiaj przestrzegam, abyście je przekazali waszym dzieciom i byście strzegli oraz spełniali wszystkie słowa tego Prawa. ⁴⁷ Bo nie jest to dla was próżne słowo – lecz ono **jest** waszym życiem; i przez to słowo przedłużycie dni na ziemi, do której przechodzicie za Jarden, by ją posiadać. ⁴⁸ Tego samego dnia WIEKUISTY oświadczył Mojżeszowi, mówiąc: ⁴⁹ Wejdz na górę Abarym, na górę Nebo, która **jest** w ziemi Moab, naprzeciw Jerycho i spójrz na ziemię Kanaan, którą oddaje na własność synom Izraela. ⁵⁰ I umieraj na tej górze, na którą wejdiesz oraz bądź przyłączony do swego ludu; jak umarł Ahron, twój brat, na górze Hor i został przyłączony do swego ludu. ⁵¹ Dlatego, że przy wodach Meryba, w Kadesz, na puszczy Cyn, wykroczyliście przeciw Mnie wśród synów Izraela; **tak**, za to, że Mnie nie uświęciliście pośród synów Izraela. ⁵² Zatem ujrysz z daleka tą ziemię; lecz nie wejdiesz do ziemi, którą oddaje synom Izraela.

***32,4** także: **Opoką**

****32,4** także: **zupelne, doskonałe, prawe**

*****32,4** także: **ocenione, postanowione, zbadane, sprawiedliwe; C** a Jego drogi prawem

******32,4** także: **prawy, prosty, przyjemny**

***32,10** inni: **wśród wycia dzikich zwierząt.**

***32,13** także: **solidnej, mocnej, pewnej.**

***32,17** także: **demonom**

***32,31 S** nasz Bóg – ich bóg

***32,33** także: **smoków**

***32,36** przysłowie, oznaczające panów i poddanych, żonatyh i kawalerów, żołnierzy i cywilów – czyli ludzi rozmaitych stanów.

33. A oto błogosławieństwo, którym Mojżesz, mąż Boży, błogosławił przed swoją śmiercią synom Izraela, ² mówiąc: WIEKUISTY przyszedł z Synaju oraz z Seiru im zaświecił; zajaśniał z góry Paran oraz nadszedł spośród miriadów świętych *****; a po Jego prawicy pochodnia Prawa, **które jest** dla nich. ³ Bo On miłuje ludzi; wszyscy Jego święci **są** w Twoich rękach; oni przypadli do Twych stóp, by przyjąć Twoje słowa. ⁴ Prawo *****, które przykazał nam Mojżesz, jako dziedzictwo zgromadzenia Jakóba. ⁵ I tak, wśród prostolinijności zachowania *****, **Bóg** stał się Królem, gdy zebrali się naczelnicy ludu oraz razem pokolenia Izraela.

⁶ Niech żyje Reuben i nie umiera, zaś jego mężowie nie będą nieliczni.

⁷ A o Jehudzie powiedział: WIEKUISTY, wysłuchaj głosu Jehudy i prowadź go do jego ludu; będzie walczył za niego swoimi rękami, a Ty bądź mu pomocą przeciwko jego wrogom.

⁸ A o Lewim powiedział: Twoje Tummim i Urym ***** przystoją twemu cnotliwemu mężowi, którego doświadczałeś w Massa, którego skarciłeś u wód Meryba; ⁹ i który mówi o swoim ojcu oraz o swojej matce: Nie widziałem ich; i nie znał swoich braci, a o swoich synach nie wiedział. Dlatego, że przestrzegali Twoich słów i zachowali Twoje przymierze, ¹⁰ niech uczą Jakóba Twoich ustaw, a Twojego Prawa – Izraela; niech składają kadzidło przed Twe oblicze, a całopalenia na Twojej ofiarnicy. ¹¹ WIEKUISTY, pobłogosław jego siłę, przyjmij dzieło jego rąk, skrusz biodra jego przeciwników oraz **tych, co** go nienawidzą, by nie zostali.

¹² A o Benjaminie powiedział: Ulubieniec WIEKUISTEGO, bezpiecznie przy Nim spoczywa; **On** osłania go po wszystkie dni, zamieszkał pomiędzy Jego ramionami.

¹³ A o Jozefie powiedział: Przez WIEKUISTEGO błogosławiona **jest** jego ziemia: Darami nieba, rozlanej pod nią rosy i toni; ¹⁴ darami, które dojrzewają od słońca i darami, które wydobywają księżycy; ¹⁵ najprzedniejszym starodawnych gór oraz darami wzgórz wiekowych, ¹⁶ darami ziemi oraz jej obfitości. A łaska Objawionego W Cierniu niech zstąpi na głowę Jozefa i na ciemę wybrańca swoich braci. ¹⁷ Pierworodny jego cielec pełen **jest** wspaniałości, jego rogi – rogami bawoła; nimi zbudzie narody, razem krańce ziemi; oto miriady Efraima i oto tysiące Menaszy.

¹⁸ A o Zebulonie powiedział: Ciesz się Zebulonie twoim wyjściem, a twymi namiotami Issacharze. ¹⁹ Wzywają ludy na górę; tam ofiarują ofiary sprawiedliwości; gdyż karmią się obfitością mór i skarbami ukrytymi w piasku.

²⁰ A o Gadzie powiedział: Błogosławiony, kto rozprzestrzenia Gada; spoczywa jak lwica i rozszarpuje ramię wraz z ciemieniem. ²¹ Upatrzył sobie pierwszoznę *****, gdyż tam **ma** udział zachowany mu przez Prawodawcę; więc przyszedł z naczelnikami ludu oraz wraz z Izraelem spełnił sprawiedliwość WIEKUISTEGO i Jego sądy.

²² A o Danie powiedział: Dan – młode lwiątko wyskakuje z Baszanu.

²³ A o Naftalin powiedział: Naftali **jest** syty łaski i pełen błogosławieństwa WIEKUISTEGO; władaj Zachodem i Południem!

²⁴ A o Aszerze powiedział: Aszer błogosławiony między synami; niech będzie ulubieńcem swoich braci i nurza w oliwie swoją nogę. ²⁵ Żelazo i miedź twoimi zaworami, a twój dobrobyt dopóki twoje dni. ²⁶ Nie ma jak Bóg, prostolinijny w zachowaniu *****, który na pomoc tobie, w niebiosach i po obłokach unosi się w Swojej wspaniałości. ²⁷ Tam **jest** Przybytek odwiecznego Boga, a u dołu wieczne ramiona; tak przepędził przed tobą wroga i powiedział: Wytępiaj! ²⁸ Więc Izrael mieszka bezpiecznie; oddzielne jest źródło Jakóba na ziemi zboża i moszczu, a niebo kropi go rosą. ²⁹ Szczęśliwy **jesteś** ty, Izraelu! Kto **jest** podobny do ciebie? Ludu wspomóżony

przez WIEKUISTEGO – tarczy twojej pomocy oraz mieczu Twej chwały. Schlebiać ci będą twoi wrogowie, a ty będziesz deptał po ich wyżynach.

***33,2** inni: ze świętych szczytów.

***33,4** Naukę

***33,5** z hebr. **C** w Jeszurun - co znaczy (wg. Brytyjskiej Encyklopedii Biblijnej): **Prostolinijny w zachowaniu, godny szczególnej czci, szczególnie sprawiedliwy i prawy**; **S** przypisuje mu znaczenie: **Umiłowany**; **BG**, inni: poetycki wariant imienia Israel

***33,8** co znaczy: Prawda i Światło. Tummim i Urym nosił Ahron, a potem jego następcy

***33,21** najprawdopodobniej - najwcześniej zdobytą prowincję za Jardenem.

***33,26** jak ***33,5**

34. I Mojżesz wszedł ze stepów Moabu na górę Nebo, na szczyt Pisgi, który **jest** naprzeciwko Jerecho, a WIEKUISTY pokazał mu całą ziemię, od Gilead – do Dan; ² i całą ziemię Naftalego, i ziemie Efraima, i Menaszy, i całą ziemię Jehudy, aż do krańcowego morza. ³ Nadto Południe i obwód doliny Jerycho – miasta palm, aż do Coar. ⁴ I WIEKUISTY do niego powiedział: Oto ziemia, którą zaprzysiągłem Abrahamowi, Ic'hakowi i Jakóbowi, mówiąc: Oddam ją twojemu potomstwu. Pokazałem ją twoim oczom, ale do niej nie wejdiesz. ^{5*} Zatem według słowa WIEKUISTEGO, Mojżesz, sługa WIEKUISTEGO, umarł na ziemi Moab. ⁶ Więc **Bóg** pochował go na ziemi Moab, w dolinie, naprzeciw Beth-Peror; lecz nikt nie zna **miejsca** jego grobu, aż po dzisiejszy dzień. ⁷ Zaś Mojżesz miał sto dwadzieścia lat, kiedy umarł; nie przytępiło się jego oko oraz nie znikła jego świeżość. ⁸ A synowie Israela opłakiwali Mojżesza na stepach Moabu **przez** trzydzieści dni, po czym przeszły dni płaczu oraz żałoby po Mojżeszu. ⁹ Zaś Jezus ^S, syn Nuna, pełen był Ducha mądrości, gdyż Mojżesz położył na niego swoje ręce. Więc synowie Israela go słuchali, czyniąc **tak**, jak WIEKUISTY rozkazał Mojżeszowi. ¹⁰ A w Israelu nie powstał więcej prorok taki jak Mojżesz, którego WIEKUISTY znał z oblicza - w oblicze, ¹¹ ze względu na wszystkie znaki i cuda, dla których go WIEKUISTY wysłał, aby je spełnił w ziemi Micraim, nad faraonem, nad wszystkimi sługami oraz nad całym jego krajem; ¹² jak i ze względu na całą przemożną siłę oraz na wszystkie wspaniałe i wielkie czyny, które Mojżesz spełnił na oczach całego Israela.

***34,5** już Talmud Babiloński wyraża zdanie, że począwszy od tego wiersza, V Księgę Mojżesza napisał Jezus ^S, syn Nuna.